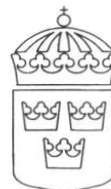


Riksdagens protokoll

1993/94:30

Torsdagen den 25 november

Kl. 12.00 – 17.02



Protokoll
1993/94:30

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 november.

2 § Nya ersättare för riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för ersättare för riksdagsledamöter

Till valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att till nya ersättare i Stockholms kommuns riksdagsvalkrets för socialdemokratiska ledamöter fr.o.m. den 19 november utsetts Erkki Tammenoksa, Skärholmen, och Lena Karlsson, Årsta, (båda s).

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 23 november 1993

Lars Tottie

Sven-Georg Grahn

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1993/94:77 till konstitutionsutskottet

Skrivelse

1993/94:95 till bostadsutskottet

Motionerna

1993/94:Sk5–Sk7 till skatteutskottet

1993/94:Sk8 yrk. 1 delvis till lagutskottet

yrk. 1 delvis och

yrk. 2–8 till skatteutskottet

1993/94:Sk9–Sk31 till skatteutskottet

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att de på föredragningslistan upptagna ärendena skatteutskottets betänkande 1993/94:SkU13, konstitutionsutskottets betänkande 1993/94:KU9, finansutskottets betänkande 1993/94:FiU2, socialförsäkringsutskottets betänkanden 1993/94:SfU3, SfU4, SfU5 och SfU8, trafikutskottets betänkanden 1993/94:TU2, TU3 och TU4 samt näringsutskottets betänkande 1993/94:NU5 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

4 § Ändringar i beskattningen av vissa oljeprodukter

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU13 Ändringar i beskattningen av vissa oljeprodukter (prop. 1993/94:79).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 14 §.)

5 § Kommunala frågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU9 Kommunala frågor.

Anf. 1 HARRIET COLLIANDER (nyd):

Herr talman! Det här betänkandet behandlar kommunala frågor. Ny demokrati har en annan uppfattning än utskottet på ett flertal punkter. Det gäller det kommunala partistödet, närvarorätten i kommunala styrelser och nämnder, sammanträdesformer i kommunal nämnd, folkomröstningar och kommunal upplåning.

När det gäller stödet till politiska partier har vi den välbekanta uppfattningen att stödet skall halveras under en period av tre år. Det är inte bra att politiker beviljar förmåner till sina egna partier, men det bör finnas ett visst allmänt stöd för att undvika ekonomiskt inflytande i politiken från andra sårbarheterna. Det fulla partistöd som finns i dag anser vi försvårar politisk dynamik, utveckling och förnyelse.

När det gäller grundstödet till partier anser vi att det skall fördelas med fasta belopp lika för alla partier. I dag är grundstödet differentierat i förhållande till antalet mandat i fullmäktige. Det innebär att större partier gynnas och mindre partier missgynnas. Vi i Ny demokrati ifrågasätter om förfarandet inte innebär ett otillbörligt gynnande av större partier och sålunda ett brott mot likställighetsprincipen i kommunallagen; alltså lika grundstöd till alla partier.

Små partier som fått mandat i kommunalvalet har enligt kommunallagen

inte automatiskt rätt till plats i nämnd eller styrelse, inte ens till en insyns-plats. Det avgörs av fullmäktige. Resultatet av frivilligheten är på sina håll avskräckande. Det finns exempel på fullmäktige som tagit över halva mandatperioden på sig innan man har lämnat svar på begäran om insynsplats från Ny demokrati. Jag vet inte om andra små partier har varit utsatta för liknande behandling. Jag kan bara konstatera att den av lagstiftaren förutsatta frivilligheten fungerar dåligt, och det bör riksdagen göra något åt. Det kan riksdagen göra genom att komplettera kommunallagen med kommunallagskommitténs förslag om observatörsplats i styrelse.

Vi menar vidare att personkretsen kan vidgas i fråga om vilka som skall få närvarorätt i nämnder och styrelser. Den rätten anser jag skall vidgas till att omfatta icke förtroendevalda som har föreslagits av sitt parti. Syftet med de ändringar som vi föreslår när det gäller närvarorätten är att stärka demokratin och de små partiernas möjligheter att fullgöra väljarnas uppdrag.

Två av Ny demokratis reservationer är till förmån för två socialdemokratiska motioner som ligger i linje med vår politiska uppfattning. Den ena gäller framlidne Kent Carlssons motion om telefonsammanträden i kommunal nämnd. Enligt kommunallagen får brådskande ärenden avgöras av ordförande eller en särskilt utsedd ledamot. Jag förstår inte varför nämndledamöterna i ett sådant läge inte kan få sammanträda per telefon. Detta skall naturligtvis inte gälla för sekretessbelagda ärenden.

I konstitutionsutskottet finns uppfattningen att demokratin bara kan utövas om förtroendevalda kommer samman och träffas. Jag har personligen stor erfarenhet av telefonsammanträden med många inkopplade, och min uppfattning är att sådana sammanträden blir både billiga och effektiva. Varför kommuner inte kan spara pengar genom att genomföra vissa sammanträden per telefon är för mig en gåta. Att ställa in sammanträden i den grad som nu sker ute i kommunerna är en sämre lösning ur demokratisk synpunkt än att anordna telefonsammanträden.

Den andra socialdemokratiska motionen, som Ny demokrati stöder, är den av Lena Boström om kommunal upplåning. Många kommuner lånar i dag till driften i stället för att rationalisera och effektivisera verksamheten så att budgeten är i balans. Vem skall betala? – I värsta fall blir det nästa generation. Därför är det dags att i kommunallagen införa restriktioner för underbalanserade budgetar.

Herr talman! På grund av kammarens arbetsbelastning yrkar jag härmed bifall till endast tre av Ny demokratis reservationer, nämligen nr 1, 2 och 4.

Anf. 2 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det här betänkandet kan man kanske också kalla för ett normalt s.k. avslagsbetänkande som har samlat upp 20 motioner från den allmänna motionstiden. Det finns 27 yrkanden som har avslagits, men ett yrkande har faktiskt lett till ett tillkännagivande. I flera fall avslås motionen med hänvisning till pågående utredningar, och då särskilt Lokaldemokratiutredningen. Vi kan alltså förvänta oss att många av dessa frågor kommer tillbaka.

Efter att mitt parti i många år har drivit frågan om att de skiftarbetande och andra med oregelbunden arbetstid måste få bättre lagligt stöd för ledig-

het för förtroendeuppdrag är det bara för oss att nu glädjas åt att frågan har fått ett fall framåt.

Om vi vill hjälpa till att vitalisera den kommunala demokratin måste alla kommunmedborgare verkligen ha en riktig chans att delta i kommunala sammanträden vare sig dessa ligger på dagtid eller kvällstid. Som lagen nu är skriven har inte alla i praktiken denna självklara rättighet. Om man t.ex. skall jobba natt före ett fullmäktigemöte har man inte haft laglig rätt att vara ledig från jobbet för att kunna sova den natten. Skall man delta i fullmäktige måste man alltså göra det på den tid då man skulle ha sovit. För den nattarbetande får detta samma effekt som om man skulle ha förlagt fullmäktigemötet till natten för de dagtidsarbetande. Samma problem uppstår givetvis också om skiftarbetet inträffar på natten efter fullmäktigemötet.

Det är heller inte alldeles ovanligt att en del ledamöter lämnar fullmäktige som pågår sent på kvällen för att de skall gå till ett nattskift som de inte fått ledigt från någon timme.

Dessa förhållanden är givetvis inte bra för den kommunala demokratin.

Den nu uppkomna viljan hos utskottet att försöka hjälpa till med att lösa dessa problem måste också betyda att vi tar oss en funderare på principen om ersättning för förlorad arbetsförtjänst och om sammanträdesarvoden. Om jag förstått Lokaldemokratiutredningen rätt är man beredd att slopa kommunernas skyldighet att ge ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Skälet till detta uppges vara att arvoden för dem som inte har ett arbete har en tendens att gå ner när kraven på ersättning för förlorad arbetsförtjänst ökar.

Men om människor får ledigt på till mötet angränsande arbetstid uppstår risken att man i alla fall inte ansöker om sådan ledighet av privatekonomiska skäl. I stället sitter man trött och eländig på det kommunala mötet.

Jag måste säga att jag är mycket skeptisk till avskaffandet av ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Ett sådant avskaffande hjälper inte den kommunala demokratin.

När det gäller frågan om att se över rätten till ledighet för kommunalt förtroendevalda fick jag ett positivt svar av civilministern så sent som i tisdags. Detta tyder på att en långhalning av frågan kanske kan undvikas.

Självfallet är jag inte nöjd med sakernas tillstånd ute i kommunerna i fråga om den lokala demokratin. När det gäller de små partiernas arbetsvillkor kan viktiga förändringar och förbättringar ske. I och med målstyrningsmodellerna blir arbetet i nämnder och styrelser allt viktigare. I en del nämnder och styrelser räcker inte småpartiernas representation till för att de av egen kraft skall kunna nå in i alla viktiga nämnder och styrelser.

Möjligheten för fullmäktige att bevilja en förtroendevald rätt att delta i nämndmöte och få sin mening antecknad i protokollet finns enligt 4 kap. 23 § kommunallagen. Men möjligheten utnyttjas alltför sällan. I en kommun med många småpartier kan den situationen uppstå att en rätt stor del av befolkningen saknar företrädare som har möjlighet att djupare tränga in i frågorna. De får nöja sig med att delta i beslut om rambudget och övergripande mål som behandlas i fullmäktige.

Jag vill med detta markera att jag känner sympati för Harriet Collianders reservation 2 vad avser mom. 9.

Jag sade att jag är långt ifrån nöjd med den kommunala demokratin. Den

tycks, anser jag, vara på väg att spåra ur i en rad avseenden. Till de problemen finns det anledning att återkomma när vi behandlar frågor om den lokala demokratin. Jag tror att vi här i kammaren kommer att få många rejäla debatter om vart vi är på väg när det gäller folkstyret när aktuella propositioner kommer.

Det som oroar mig mest är nog att kommunalt anställda i allt större omfattning känner rädsla för att på sin fritid delta i politisk verksamhet, särskilt – naturligtvis – om det i denna verksamhet ingår kritik mot kommunens politik.

Med individuella lönesystem och en friare tillämpning av LAS samt med mindre av regleringar av behörighetsvillkor för olika tjänster har den kommunala maktelitens ställning stärkts. Kraven på lojalitet gentemot kommunen som arbetsgivare har spritt en iskall vind på de kommunala arbetsplatserna, som ofta är de största arbetsplatserna i kommunerna.

Den kommunalpolitiska debatten blir därmed dämpad. Ibland tystnar vissa anställda helt. Likheter med forna tiders brukspatronsvälde är ibland påtagliga. En del offentliganställda frågar sig om de över huvud taget tors protester mot försämringar om de vill ha sina jobb kvar.

Självfallet skall anställda vara lojala mot beslut som fattas i demokratisk ordning – i den meningen att de skall fullgöra det jobb som åläggs dem. Men denna lojalitet får inte drivas därhän att en offentliganställd inte kan vara kritisk mot moderat politik i moderatstyrda kommuner och mot socialdemokratisk politik i socialdemokratiskt styrda kommuner.

Man kan fråga sig i vilka kommuner som t.ex. vänsterpartister skall söka offentliga tjänster om den här ordningen utvecklas. I så fall får vi i vårt parti försöka få makten i t.ex. Pajala, och sedan får vi väl flytta dit.

I den privata sektorn kan man ju numera få sparken om man i sin politiska gärning som förtroendevald tar upp synpunkter som är kritiska mot den egna arbetsgivaren. Ett förfärande exempel i det här avseendet är det som har inträffat vid Värö Bruk. En av våra partimedlemmar med kommunalt förtroendeuppdrag har nämligen avskedats på grund av att man ansett att han i sin politiska gärning har varit illojal mot företaget. Detta är fullständigt oacceptabelt. Ännu sämre blir det naturligtvis om detta sprider sig till den offentliga sektorn.

I föreliggande betänkande behandlas en motion om kommunalt vårdnadsbidrag. Den motionen har avstyrkts. Naturligtvis är jag i det avseendet överens med utskottets majoritet. Däremot finns det skrivningar som är förhållandevis positiva till det kommunala vårdnadsbidraget. Men det kommunala vårdnadsbidraget kommer inte att innebära en lösning på de problem som man härmed tror sig kunna lösa. Detta har jag markerat i ett särskilt yttrande.

Anf. 3 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Vi har här att behandla ett antal motioner från den allmänna motionstiden. De allra flesta av dem avstyrks av utskottet med hänvisning till den fortsatta beredningen av Lokaldemokratiberedningens betänkande. Jag tycker att det ändå finns skäl att något kommentera de meningsskiljaktigheter som har dykt upp i utskottet.

Den kommunala självstyrelsen är en av hörnstenarna i den svenska demokratiska modellen. För att den skall fungera krävs det bl.a. att vi riksdagsledamöter inte i onödan petar i detaljer på områden där de kommunala politikererna bäst känner till vardagen och detaljerna.

Till de områdena hör självfallet nivån på det kommunala partistödet. Jag håller med Harriet Colliander och Ny demokrati om att partistöden bör reduceras. Jag har själv drivit den frågan i min hemkommun, Karlskoga kommun. Men det kan inte vara riksdagens sak att reglera nämnda nivå i Laxå, i Degerfors eller i Västerås. Självfallet ankommer det på den kommunala nivån att driva de här frågorna och att fatta erforderliga beslut.

Snarare är det viktigt att vi politiker på alla nivåer – såväl i landsting och kommuner som här i riksdagen – lär oss att vi inte skall plöttra i detaljer på områden som andra bättre kan sköta. Vissa partiers och politikernas regleringsiver på alla nivåer har snarare bidragit till de problem som Sverige står inför.

Till denna sjuka hör också detta med att sätta upp regler för andra – regler som vi själva inte kan följa. Dit hör Ny demokratis förslag om förbud mot kommunal upplåning. Jag tycker att det vore både genant och litet löjeväckande om riksdagen fattade ett sådant här beslut. Nej, låt oss ta ut bjälken ur vårt eget öga innan vi petar i grandet i vår nästas.

I och för sig tror jag att budgetunderskottet ganska snart skulle försvinna om vi lät kommunerna spara i landstingens budgetar och landstingen i riksdagens samt om vi sparade i kommunernas budgetar.

Skämt åsido – för att lättare kunna lösa problemen med prioriteringar bör vi snarare starkare betona sambandet och kopplingen mellan ansvar och befogenheter. Vill vi att kommunpolitiker skall ta ett större ansvar för sina budgetar krävs det att de har befogenheter att prioritera och att välja.

Här är mycket gjort. Det nya statsbidragssystemet, utan en mängd specialregler, har gjort det betydligt lättare för de kommunala nivåerna att hitta de verksamhetsformer som passar just dem, inte statsbidragssystemen.

Mot den bakgrunden är det, herr talman, beklämmande att vi i utskottet inte kunde komma längre i frågan om den kommunala vårdnadsersättningen. Att göra det möjligt för kommunal vårdnadsersättning vore att ge kommunpolitikerna ytterligare ett verktyg att välja på när de skall bevaka sina kommuninnevånares intressen och behov.

Det innebär inte att det blir kommunal vårdnadsersättning i varje kommun. Det innebär att vi flyttar beslutanderätten till en nivå som har lättare att bedöma de lokala behoven.

Det måste kännas konstigt för folkpartister i Örebro att de inte är betrodda att själva fatta de beslut som gäller barnomsorgen i Örebro. Att i andra sammanhang hylla subsidiaritetsprincipen men här säga att kommunfolket inte riktigt förstår detta går inte ihop. Det måste finnas väsentligare frågor för oss riksdagsledamöter att ägna oss åt än att peta och plöttra i detaljer på den kommunala nivån.

Vad gäller kommunala folkomröstningar tror vi att det är värdefullt att finna fler sätt för folkviljan att slå igenom, särskilt om vi skulle få fyraåriga valperioder.

Bengt Hurtig tar upp möjligheten för fler att delta i det demokratiska livet.

Det är ett viktigt och angeläget problem. Men det är ett problem som inte alldeles enkelt löses lagstiftningsvägen. Det är inte bara skiftarbetare som har de här problemen. Det gäller människor som har arbeten med lagackord, det gäller människor som jobbar där det är svårt att hitta ersättare. Det kan gälla barnmorskor, läkare och andra. Det gäller inte minst ensamföretagare. Här tycker jag att utskottet har stannat för ett bra förslag. Men jag tror att man i varje kommun måste titta på möjligheter att förlägga sammanträden och annat så att det går lätt att finna de praktiska lösningarna.

Herr talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 4 BENGT HURTIG (v) replik:

Herr talman! Det är bra att vi kan underlätta för en grupp, nämligen skiftarbetarna, de med obekväma arbetstider. Sedan finns det andra åtgärder som kan vidtas för andra som har problem. Över huvud taget kan detta vara inkörsporten till en mer generös tillämpning av ledighetsreglerna för olika arbetstagare.

Det förvånar mig faktiskt litet när Ola Karlsson lägger ut texten om hur viktigt det är att bevara det kommunala självstyret. Sedan 1991 har det faktiskt kommit en rad regler som mycket kraftfullt reglerar vad kommunerna skall göra. Det gäller inte minst den offentliga upphandlingen. Där har vi fått ett par propositioner som utvidgar reglerandet av upphandlingen kraftigt och ger en detaljreglering. Regelverket har blivit mycket mer omfattande och komplicerat.

En annan sak är konkurrenslagstiftningen, där staten inte verkar ha särskilt stort förtroende för de kommunala politikernas möjligheter att upphandla affärsmässigt. Den principen gäller för övrigt för all upphandling.

Skolpengen är ett annat exempel där man kraftigt styr kommunernas möjligheter på skolans område. Vi har också fått en nämnd för offentlig upphandling.

I praktiken upplever sig nog kommunerna ha blivit mer reglerade under de senaste två åren.

Anf. 5 HARRIET COLLIANDER (nyd) replik:

Herr talman! Ola Karlsson sade att självstyrelseprincipen gäller i kommunerna. Det gör den förvisso. Den är helig för många. Det innebär att man inte skall peta i detaljerna. En detalj är att politiker själva beviljar sig parti-stöd. Den detaljen skall man inte ha några synpunkter på. Det synsättet tycker jag är litet bekymmersamt. Det är också en demokratifråga hur parti-stöden fördelas. Jag kan bara konstatera att Moderaterna är ett stort parti som gynnas av det sätt som grundstödet fördelas på.

Ola Karlsson förstod inte heller mina bekymmer inför de underbalanserade budgetar som finns i kommunerna nu. Det tycker jag är litet märkligt för att komma från moderathåll. Jag tycker att det är mycket bekymmersamt att man lånar till drift och övervältrar kostnaderna på kommande generationer, det må vara såväl i staten som i kommunen.

Tidigare fanns en rekommendation om ett kommunalt förmögenhets-skydd och även ett krav på budgetbalans. Detta måste man införa igen. Jag

sade i mitt anförande inte att jag vill ha ett förbud för upplåning, men det måste finnas restriktioner för hur det får se ut. Vi behöver bara titta på t.ex. Haninge kommun.

Detta leder till att man måste öppna för kommunala folkomröstningar på ett helt annat sätt. Om de folkvalda inte lyckas med ekonomin och med att upprätthålla standarden i kommunerna måste de överlämna till folket att få säga sin mening om stora övergripande frågor som skattehöjningar, vilket kan bli fallet när man tar bort det kommunala skattetaket.

När det gäller den kommunala vårdnadsersättningen tycker jag att det var bra att man sade nej. Vi föreslår som bekant i Ny demokrati ett helt annat system, som skulle innebära att man sparar 21 miljarder i statskassan. Det vill vi naturligtvis gärna förorda. Då ser inte vi den kommunala vårdnadsersättningen som någon lösning.

Anf. 6 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det vore farligt att ta ifrån den lokala nivån ansvaret för partistödet. Vi har redan en reglering i kommunallagen som i grova drag talar om hur kommunen får hantera detta. Går någonting emot kommunallagen får man överklaga i varje kommun i den delen. Men det kan inte vara rimligt att vi i riksdagen tar över de kommunala politikernas ansvar på det här området och säger att i Laxå passar det med 20 000 kr per mandat och i Örebro med 40 000 kr. Det är frågor som bäst hanteras på den kommunala nivån. Vi har väldigt svårt att här i huset känna till vad som passar bäst på det ena eller det andra stället.

Det är riktigt att det fanns ett antal regleringar gällande budgetbalans i den tidigare kommunallagen. Men de visade sig inte vara särskilt verkningsfulla. Det gick att gå runt dem genom att låna till investeringar, genom att justera avskrivningsregler och mycket annat. De regler som fanns innebar inte några särskilt stora garantier för bibehållen förmögenhetsmassa.

Jag tror att vi måste lägga ansvaret på den kommunala nivån, på kommunpolitikerna, och koppla detta ansvar till en stark möjlighet för kommuninvånarna att också utkräva ett personligt ansvar genom en utökad möjlighet till personval i kommunala folkomröstningar. Där delar jag Harriet Collianders uppfattning.

Anf. 7 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Som Bengt Hurtig och Ola Karlsson var inne på behandlar vi i dag konstitutionsutskottets betänkande om kommunala frågor på basis av de motioner som väcktes under den allmänna motionstiden. För någon månad sedan slutförde Lokaldemokratikommittén sitt mycket omfattande utredningsarbete. Regeringen väntas lägga fram en proposition i vår som rör kommunernas kompetensområde och, utgår jag ifrån, föreslå förändringar och tillägg i kommunallagen.

Dagens debatt har blivit en stillsam historia, en förpostfäktning före den större uppgörelsen i denna kammare. Redan i dag vill jag poängtera tre saker.

Den första är utskottet ense om. Vi ger till känna hur angeläget vi tycker det är att ledighetsreglerna för förtroendevalda som skiftarbetar eller på an-

nat sätt har oregelbundna arbetstider ses över. Jag vågar faktiskt tilltro även denna regering att klara denna översyn, även om Ola Karlsson pekar på vissa svårigheter. Jag utgår ifrån att de här svårigheterna inte blir övermäktiga. Varken 1977 eller 1991 års kommunallag tog sig nämligen an denna fråga. Det är viktigt för vår demokrati att lösa den. Alla skall kunna åta sig förtroendeuppdrag, oavsett arbetstidens förläggning.

Socialdemokraterna har ett särskilt yttrande som gäller kommunala folkomröstningar. Redan i dag finns möjligheter att ordna rådgivande folkomröstningar. Dessa har hittills kommit att utnyttjas i mycket liten utsträckning, främst i kommundelningsfrågor, helt i enlighet med intentionerna i 1991 års kommunallag.

Folkomröstningsinstitutet över huvud taget ingår i det frågekomplex av författningsändringar som är föremål för partiöverläggningar. Där redovisar vi vår inställning. Men institutet kommunala folkomröstningar vill vi inte vidga – på goda grunder enligt min uppfattning. Möjlighet till folkiniciativ innebär en stor risk för en urholkning av den representativa demokratin. De politiska partiernas roll och värde för det svenska politiska systemet kan inte nog understrykas. Genom partiväsendet förverkligas folkstyret bäst. Fullmäktiges politiska partier har en skyldighet och ett ansvar att hålla sig informerade om olika viljeyttringar hos de människor som har valt dem. Om fullmäktige finner det lämpligt, omvandlas dessa viljeyttringar till konkreta beslut.

Jag tror inte att ett förslag om kommunala vårdnadsbidrag kommer att föreläggas riksdagen ens av en borgerlig regering. Ola Karlsson får vända sig till sina borgerliga kamrater i regeringen om han vill ha någon ändring. Av Socialdemokraterna får han nämligen ingen hjälp.

I ett särskilt yttrande förkastar vi idén om vårdnadsersättning över huvud taget. Den socialdemokratiska övertygelsen är att samhällets stöd skall utgå i form av föräldrapenning och barnbidrag. En väl fungerande barnomsorg i huvudsakligen kommunal regi skall underlätta förvärvsarbete för föräldrarna.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 8 HARRIET COLLIANDER (nyd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Catarina Rönning, som sade att de folkvalda har att ta hänsyn till kommuninvånarnas viljeyttringar. Uppfattar Catarina Rönning att budgetunderskotten i kommunerna är ett resultat av att man har tagit hänsyn till folkviljan?

Anf. 9 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag tänker inte replikera på Harriet Colliander.

Anf. 10 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag har i min motion om den kommunala demokratin påpekat att kommunerna på grund av den dåliga ekonomin tvingas skära ned även prioriterade områden som skola, barnomsorg och vård, och att detta givetvis gör att kvaliteten försämras. Dessutom har jag påpekat att det behöver göras en utvärdering av beställar- och utförarorganisationernas inverkan

på det politiska ansvaret och på ekonomin. Jag önskade också en utvärdering av checksystemet och skolpengen vad gäller riskerna för ökad segregation.

Utskottet har i betänkandet hänvisat till de studier som Lokaldemokratikommittén har låtit göra. Kommittén anser för sin del att det är för tidigt att ha någon uppfattning om hur nya sätt att organisera och styra påverkar medborgarnas möjlighet till insyn och inflytande i den politiska processen.

I ett särskilt yttrande från de socialdemokratiska ledamöterna i kommittén anmärks att direktiven till Lokaldemokratikommittén var så utformade, att mest tid har ägnats juridiska frågor och metoder för politiska och administrativa styrsystem. Demokratiproblemen har därför inte bearbetats grundligt. Det skulle vara skälet till att det i dag inte finns förslag till lösningar på dessa problem.

Jag vill också hänvisa till en artikel i Aftonbladet nyligen där Margareta Norlin skriver att det är anmärkningsvärt att Lokaldemokratikommittén inte har utrett just medborgarnas möjligheter till insyn och inflytande i den politiska processen, eftersom det faktiskt var just detta man enligt direktiven skulle göra. Det står på s. 5 i betänkandet att Lokaldemokratikommittén enligt direktiven har i uppgift att överväga olika åtgärder för att stärka den lokala demokratin. Jag håller med artikelförfattaren att det är en brist att detta inte gjorts.

Som motionär vill jag ha svar på frågan när utskottet anser att det är möjligt att göra en bedömning av demokratifrågorna. Det är angeläget att det inte dröjer för länge, utan misstag måste snabbt rättas till.

Vad gäller skolpengen säger kommittén att det av såväl internationella som svenska studier framgår att det finns tendenser till oönskade effekter i form av tecken på ökad segregation. Eftersom jag i min motion också har framfört problemet med ökad segregation vid införande av skolpeng, är det klart att jag blir mycket intresserad när även Lokaldemokratikommittén kommit fram till detta.

I utskottets betänkande på s. 8 citeras ur kommitténs slutbetänkande. Det står där att "det finns tendenser till oönskade effekter i form av tecken på ökad segregation". Men utskottet har inga egna synpunkter på detta bekymmersamma konstaterande, utan man avstyrker min motion med en kort hänvisning till att de frågor som den berör har behandlats i kommitténs slutbetänkande.

Det är beklagligt att utskottet tar så lätt på frågan, eftersom det är uppenbart att införandet av skolpeng i vissa områden redan har visat sig leda till ökad segregation. Dessutom har kommittén, såvitt jag kan finna, inte något förslag till hur dessa oönskade tendenser skall motverkas, utan man bara konstaterar att det finns tendenser till ökad segregation.

Det är nu hög tid att vidta motåtgärder, men utskottet har inga kommentarer ens. Detta tycker jag är att nonchalera en mycket viktig fråga.

Jag kan för dagen, herr talman, bara konstatera att jag får återkomma i denna fråga.

Anf. 11 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på den moderate ledamoten, som sägs företräda utskottet i den här debatten, finns det anledning för mig att göra

ett par tillrättalägganden på några punkter. Det gäller framför allt vårdnadsersättningen.

I utskottet hade vi en helt enig skrivning när det gäller utskottets bedömning. Där hänvisar vi till det generella statsbidragssystemet. Vi hänvisar till proposition 1993/94:11, som handlar om kommunernas skyldighet att ge bidrag till enskilda förskolor och fritidshem. Vi hänvisar också till förslaget om statligt vårdnadsbidrag, som så småningom skall behandlas.

Vi i utskottet har sagt att det är utskottets mening att frågan om den kommunala kompetensen i fråga om vårdnadsbidrag bör anstå till dess regering för riksdagen har presenterat det aviserade statliga vårdnadsbidraget. Motionen i fråga avstyrks därför.

Någonting annat har utskottet inte sagt. Förutsättningen för att vi skulle bli eniga i utskottet var faktiskt att den här formuleringen kom till stånd och respekterades. För att det inte skall råda några tveksamheter på denna punkt vill jag understryka att utskottet inte gör några andra uttalanden i denna fråga.

Jag vill också kommentera en annan punkt. Det gäller det avsnitt angående den kommunala kompetens som handlar om formerna för kommunal verksamhet, dvs. i det här fallet kommunala företag. Jag vill understryka det som utskottet återigen skriver, nämligen att utskottet tidigare har uttalat hur viktigt det är att den kommunala verksamheten i största möjliga utsträckning bedrivs i nämndform. Utskottet erinrar också om att kommunerna inte får bilda företag i syfte att gå runt den kommunala kompetensen eller för att minska den demokratiska insynen i och kontrollen av verksamheten. Utskottet delar den uppfattningen att utgångspunkten för organisatoriska överväganden bör vara verksamhetens speciella förutsättningar och den samlade kommunala nyttan.

I debatten kan man ibland höra uttalanden som ger sken av att deltagarna inte har tagit del av de uttalanden som utskottet har gjort på den här punkten, nämligen att utgångspunkten skall vara att verksamheten skall bedrivas i nämndform. Kommunerna får definitivt inte använda andra företagsformer för att komma undan de enskilda medborgarnas möjlighet att kontrollera verksamheten.

Herr talman! I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 12 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom Ylva Annerstedt nu förtydligar utskottets synpunkter, kan jag kanske få svar på mina frågor av henne.

Min första fråga var: När anser utskottet att det är möjligt att göra en bedömning av demokratifrågorna?

Min andra fråga var: Varför har utskottet inte ansett att det har funnits anledning att ha synpunkter? Kommittén anser ju att det finns tendenser till oönskade effekter i form av tecken på ökad segregation. Varför har inte detta ansetts så allvarligt att utskottet borde ha haft en synpunkt i frågan, i stället för att bara avstyrka motionen och hänvisa till kommitténs yttrande, särskilt som kommittén inte har något förslag till lösning?

Anf. 13 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Utskottet har ju behandlat de frågor som Sonia Karlsson tog upp just med hänvisning till kommitténs betänkande. Utskottet har funnit att de uttalanden som där görs är till fyllest.

Anf. 14 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag finner detta vara ett ytterst beklagligt yttrande av Ylva Annerstedt. Kommittén konstaterar bara att det har visat sig att det finns tendenser till ökad segregation. Men man har inget förslag till åtgärder, och det har inte heller utskottet. Enligt direktiven skulle kommittén se hur den lokala demokratin har utfallit. Inte heller på den punkten har man något svar. Det är bekymmersamt att utskottet anser att detta är till fyllest.

Anf. 15 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Som tidigare har sagts här i anförandena kommer det att anordnas en stor debatt om regeringens förslag när det gäller demokratifrågor. Utskottet avvaktar därför de förslag som regeringen kommer att lägga fram.

Anf. 16 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag ställer mig självfallet bakom utskottets hemställan också när det gäller det kommunala vårdnadsbidraget. Jag beklagar om jag har trampat på ömma tår eller klivit över någon oskriven regel som jag inte riktigt har förstått. I så fall beror det på min "färschet" i det här sammanhanget.

Jag tycker ändå att det vore värdefullt om vi i det här sammanhanget – precis som i alla andra sammanhang – försökte koppla ihop ansvar och befogenheter och om vi lät den kommunala nivån vara avgörande angående barnomsorgen, som bara den kommunala nivån kan vara. Om möjligt kan man sänka beslutandenivån ännu mer genom en vårdnadsersättning som gör det möjligt också för den enskilda familjen att göra de prioriteringar som bara den kan göra.

Anf. 17 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Om Ola Karlsson hade för avsikt att driva dessa frågor i utskottet, borde han ha reserverat sig på den här punkten. Han vet mycket väl att det är ett framförhandlat ställningstagande som regeringen har kommit fram till. Det har framlagts förslag om hela familjepolitiken. I detta sammanhang är det fråga om att ge och att ta. Jag hade kanske kunnat driva en mer militant linje i utskottet, om det inte hade funnits någon överenskommelse i bakgrunden. Men utskottets bedömning är ju faktiskt enhällig. Det var inte utan konvulsioner som den enigheten kom till stånd.

Anf. 18 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag är medveten om att det inte var utan konvulsioner som enigheten uppnåddes. Jag är ändå väldigt glad över att få beskedet att regeringens överenskommelse uppenbarligen kommer att fullföljas när det gäller vårdnadsbidrag. Jag hälsar med tillfredsställelse att vi får se ett sådant förslag framåt våren.

Anf. 19 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Jag vill understryka att den överenskommelsen gäller ett statligt vårdnadsbidrag och ingenting annat.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Kommunala frågor

Anf. 20 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna har ju vid upprepade tillfällen reserverat sig emot ett vårdnadsbidrag över huvud taget. Anledningen till att vi i den här frågan nöjer oss med ett särskilt yttrande är att vi tycker att frågan om vårdnadsbidrag inte hör till konstitutionsutskottets egentliga fackområde. Men vår inställning är alldeles klar. Vi talar om det hypotetiska fallet. Jag är övertygad om att ett kommunalt vårdnadsbidrag inte kommer att se dagens ljus med tanke på den oenighet som kan antas föreligga i regeringen när det gäller den här frågan.

Sedan vill jag lugna Sonia Karlsson på en punkt.

Anf. 21 ANDRE VICE TALMANNEN:

Repliken gällde Ylva Annerstedt.

Anf. 22 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag nöjer mig med detta.

Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kds):

Herr talman! Debatten har ju handlat ganska mycket om graden av detaljregleringar av kommunernas verksamhet. Den diskussionen är väldigt viktig. Man kan finna att det finns olika linjer. En del vill ägna sig åt tvångsregleringar, medan andra vill ge kommunerna möjligheter att inom vissa ramar ta självständig ställning. Vi skall givetvis inte ha någon barnomsorgsdebatt under behandlingen av ett KU-ärende. Men den kommunala kompetensen berörs ju klart i detta sammanhang.

Precis som Ylva Annerstedt säger är vi helt eniga när det gäller utskottets skrivningar på den här punkten. Men jag vill också betona att rättsläget drastiskt har förändrats under de senaste åren genom det generella statsbidragssystemet. Även propositionen om kommunernas kompetens när det gäller entreprenörverksamhet – vilken har antagits av riksdagen – påverkar situationen. Om man historiskt ser tillbaka på de överklagningar som har gjorts, är i stort sett alla rättsgrunder undanröjda, utom möjligtvis de rättsgrunder som bygger på 1948 års kommunallag beträffande direkta bidrag. Men när det gäller barnomsorgsfrågorna är fältet relativt öppet. Det finns också en del fall – t.ex. Stockholmsmodellen – som kommer att behandlas i rättsliga instanser, enligt vad jag kan erinra mig. Rättsläget är alltså något förändrat.

Sedan vill jag, när vi ändå diskuterar det kommunala partistödet, också passa på tillfället att ge uttryck för ett visst bekymmer över att kommunerna har varit mycket dåliga på att uppfylla lagens krav i fråga om grundstöd.

Vi har tidigare bara haft ett mandatstöd. Men sedan ett par år tillbaka ställer vi också krav på kommunerna att införa grundstöd till partierna. Det är förfärligt få kommuner som har fullföljt lagens intentioner på den här punkten, vilket bara är att beklaga.

Anf. 24 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag begärde ordet närmast med anledning av Sonia Karlssons inlägg om behovet av utvärderingar. Jag delar i princip hennes uppfattning.

Det har ju över huvud taget var ett försummat område på alla nivåer i vårt samhälle. Vi genomför reformer, sedan tror vi att allt är bra. Det tar sedan en förfärlig massa år innan vi tar itu med de brister som uppenbaras.

Men frågan kvarstår om hur lång tid man skall låta förflyta från det att man har genomfört en reform till dess att man kan anse sig ha ett tillräckligt underlag för att göra en meningsfull utvärdering. En del av det som Sonia Karlsson påtalade är ganska nyligen genomfört. Det är då tveksamt om det finns ett underlag för att nu omedelbart ta itu med en utvärdering. Men att sådana fortsättningsvis skall komma till stånd tycker jag är helt självklart.

Jag vill också erinra om att Riksdagsutredningen har behandlat dessa frågor, sett från riksdagens synpunkt. Ett förslag i Riksdagsutredningens betänkande är att riksdagens utskott i större utsträckning och mer systematiskt än hittills skall ägna sig åt utvärdering av de beslut som ligger inom respektive utskotts beredningsområde. Jag kan se framför mig att detta så småningom, när arbetsformerna har satt sig, kommer att bli en betydelsefull uppgift för riksdagens utskott.

Sedan kan jag inte underlåta att säga något om den fråga som har hettat till litet grand, nämligen frågan om den kommunala kompetensen vad gäller vårdnadsbidrag.

Ylva Annerstedt läste helt korrekt innehållet i utskottets betänkande. Man kan naturligtvis lägga betoningen litet olika. Konstitutionsutskottet har ju inte med sin skrivning för eviga tider avfärdat denna fråga från riksdagens bord eller från den allmänna debatten. Det står uttryckligen att denna fråga bör anstå. Den svävar alltså fortfarande över oss, och den kan naturligtvis komma att aktualiseras igen.

Personligen har jag tyckt att frågan om vårdnadsersättning har varit väl så angelägen som andra frågor, därför att det är på det kommunala planet man kan se de gigantiska orättvisor som finns på det här området, dvs. att den ena familjen har sina barn i barnomsorgen, åtnjuter subventionerad barnomsorg och därmed kan jobba, slita och tjäna pengar. En annan familj med samma antal barn får inte plats för sina barn på barnstuga och får då bekymmer med att skaffa barnpassning etc. med minskade inkomster som följd. De åtnjuter inte den subventionerade barnomsorgen men får via skattsedeln betala omsorgen för de andras barn.

Hur man från olika håll kan se det här som ett rättvist eller önskvärt system har jag med stigande oro, när jag har lyssnat på debatten här i kammaren, försökt att förstå. Jag måste erkänna att jag inte har lyckats.

Anf. 25 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tackar Bertil Fiskesjö för svaret, och jag håller med om att man visst kan fundera över hur lång tid som skall förflyta innan man gör en utvärdering. Men nu har ju ändå Lokaldemokratikommittén fått uppdraget att göra en utredning, och man har i vissa fall gjort det. Vad jag saknar är att man inte till viss del har följt upp hur kommunmedborgarna har upp-

fattat just de förändringar som har skett i kommunerna. Också den uppföljningen kunde ha ingått i uppdraget. Det var bl.a. det som jag efterfrågade.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Kommunala frågor

Anf. 26 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag känner ett behov av att säga att den dagen ett förslag om kommunal vårdnadsersättning läggs på riksdagens bord återkommer vi socialdemokrater med en rejäl reservation.

Bertil Fiskesjö påpekade vissa, som han uppfattade det, orättvisor i den här frågan. Men dessa orättvisor kan lika väl lösas genom att den barnomsorgsbrist som kan finnas i en del kommuner byggs bort, så att alla föräldrar som önskar ha sina barn i barnomsorg verkligen får detta.

Anf. 27 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Catarina Rönnung, jag påvisade inte vissa orättvisor. Jag påvisade den gigantiska och dramatiska orättvisa som har funnits när det gäller kostnaderna för barnomsorgen. Om man inte känner till den, vet man ju ingenting om hur tillståndet är i olika delar av vårt land. Denna orättvisa har under de gångna åren i själva verket varit en av de största sociala orättvisorna i det svenska samhället.

Anf. 28 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Jag vill återkomma till barnomsorgsutbyggnaden. Jag tror att det finns statistik på att det är just i små kommuner i landet, företrädesvis centerstyrda, som barnomsorgen släpar efter.

Anf. 29 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Detta är det argument som man vanligtvis kommer med från socialdemokratiskt håll. Det är inte på det sättet att det bara i en viss typ av kommuner råder brist på platser i barnomsorgen. Det gäller minsann alla möjliga typer av kommuner. För barnfamiljerna spelar det ju ingen som helst roll om de är misshandlade i den ena kommunen eller den andra. Det är den systematiska orättvisa som är inbyggd i systemet som jag har påtalat. Att man från den andra sidan har försökt att glida undan den debatten har jag tyckt varit djupt ohederligt.

Anf. 30 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Tredje vice talmannen har påvisat de stora skillnader som finns. Debatten har redan handlat om hur olika kommuner genom utbyggnad har löst barnomsorgsproblemen.

Om man är missnöjd med hur ledningen i kommunen bygger ut barnomsorgen, tycker jag att man självfallet skall rösta bort den i valet. Det är den demokratiska ordningen i vårt land.

Men det finns flera områden med stora skillnader i den kommunala servicen. I vissa kommuner har större vikt lagts vid somliga frågor, medan andra kommuner har lagt vikt vid andra frågor. Betyder tredje vice talmannens inlägg att han i flera fall förespråkar centralstyrning av den kommunala verksamheten?

Anf. 31 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Nu blir jag verkligen förvirrad, eftersom det jag har argumenterat för är precis tvärt emot vad Ylva Annerstedt ville beskylla mig för, dvs. minskad centralstyrning. Det har funnits kommuner som har försökt att rätta till dessa horribla orättvisor, men det har sedan blivit underkänt med hänvisning till den visserligen gamla kommunallagen. Jag instämmer i vad Ingvar Svensson sade, att det egentligen är mycket osäkert om kommunernas kompetens numera verkligen är begränsad på det sätt som kammarrätten och regeringsrätten tidigare har konstaterat.

Det är tydligen så, att känslan för primär rättvisa mellan samma typ av barnfamiljer är mycket olika inom olika partier. Man kan bara konstatera att det finns de som struntar i dem som har det sämst, så att säga, och som vill fortsätta att gynna dem som redan är favoriserade. Men detta är i och för sig inget ovanligt fenomen.

Anf. 32 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Herr talman! Jag frånkänner inte alls behovet av centrala regler på vissa områden eller att vi här i riksdagen kan fastställa ramar för kommunernas verksamhet. Förslaget om en skyldighet för kommunerna att anordna barnomsorg är just ett uttryck för viljan att utjämna de skillnader som finns.

Anf. 33 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Vad jag här förordade var inte en utökad centralstyrning utan en utökad frihet för kommunerna. Förhållandena är olika i olika kommuner, och anspråken från familjerna är också olika.

Vad jag ville var att understryka behovet av en vidare kompetens för de enskilda kommunerna att besluta för att komma till rätta med uppenbara och enligt min mening helt horribla orättvisor.

Anf. 34 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag har tolkat Sonia Karlssons motion om skolpengen m.m. som att hon begär en utvärdering av hur det har fungerat. Det är riktigt som utskottet säger, att den utvärderingen har Lokaldemokratikommittén gjort. Den har konstaterat att det finns tendenser till ökad segregering.

På grundval av detta finns det naturligtvis anledning att föreslå åtgärder. Men det är inte det förslaget som Sonia Karlsson har fört fram i motionen. Det får vi återkomma till under den allmänna motionstiden. Regeringen har givetvis också möjlighet att ta initiativ.

Vi har ända sedan diskussionen om skolpengen började varit på det klara med att detta kommer att leda till segregation. Därför har vi också hela tiden drivit kravet att detta system skall avvecklas. Den uppfattningen står vi givetvis fast vid.

Bertil Fiskesjö talar om orättvisor. De som är hemma och inte har ett förvärsarbete levererar heller inte in någon skatt till samhället. Den som förvärsarbetar levererar in skatt, och då är det inte alldeles orimligt att man får tillgång till den service som kommunen kan ge.

Anf. 35 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att jag begärde en utvärdering av skolpengen och riskerna för ökad segregering, Bengt Hurtig. Lokaldemokratikommittén har också sagt att den ser risker för oönskad segregering. Om man ser en sådan risk är den naturliga följden att föreslå åtgärder för att motverka det.

Jag har tidigare haft och har ett stort förtroende för konstitutionsutskottet. Jag trodde att det skulle ta fasta på kommitténs yttrande och ha någon synpunkt på frågan. Det är onödigt att det dröjer ända fram till någon gång i vår, när en proposition läggs fram i ärendet, eftersom det redan är konstaterat att det finns tendenser till ökad segregering.

Anf. 36 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Bengt Hurtig försökte tolka mitt anförande som förord för något slags hemmafrubidrag. Det finns inte alls bland de exempel jag har i huvudet, och det är många, kan jag tala om för Bengt Hurtig.

Det är fråga om föräldrar där båda jobbar och sliter. Men den ena föräldragruppen har sina barn i barnomsorg, och de blir omhändertagna om dagen. Den andra gruppen har inte fått in sina barn i barnomsorgen. De får ordna sin barnomsorg på annat sätt på alla möjliga sliriga vägar. Dessutom får de en extra kostnad för detta.

Det blir alltså en trefaldig belastning. För det första får de inte tillgodo-göra sig den subventionering som den kommunala barnomsorgen innebär. För det andra får de via sina skatter medverka till att betala omsorgen för de andra familjernas barn. För det tredje får de ur egen kassa försöka ordna barnomsorgen så som de hjälpligen kan.

Det är detta som är det principiella problemet, Bengt Hurtig. Det går inte att fly undan, för det är verkligheten.

Anf. 37 BENGT HURTIG (v) replik:

Herr talman! Jag förnekar inte att den som arbetar hemma lägger ned ett stort arbete. Det är fullt möjligt att det förhåller sig så, särskilt om man har många barn och ett stort hushåll. Men det är inte ett lönearbete som man levererar in skatt på. Det är det som är skillnaden.

Denna analys har gjorts i flera omgångar. Sett ur samhällsekonomisk synpunkt är det enligt många bedömningar lönsamt att satsa på offentlig barnomsorg för dem som levererar in skatt.

Anf. 38 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Någon reda skall det väl vara i en debatt, Bengt Hurtig! Jag bemötte detta argument i mitt förra inlägg. Jag jämför jämförbara familjer och deras situation ur ekonomisk synpunkt. Sedan tillkommer alla andra besvär för de stackare som inte har lyckats att få plats för sina barn på barnstugorna och allt trassel med att försöka ordna barnomsorgen på annat sätt.

Menar Bengt Hurtig att de föräldrar som har barnomsorg är värdefullare ur samhällets synpunkt och betalar mer skatt till samhället än de föräldrar som inte har barnomsorg, men som jobbar precis lika mycket och betalar

precis lika mycket skatt? Någon reda får det väl ändå vara i debatten i sådana här frågor, Bengt Hurtig!

Anf. 39 BENGT HURTIG (v) replik:

Herr talman! Självfallet kan vi finna sådana situationer där människor arbetar hemma och har en inkomst som de betalar skatt på. Men de människor som i första hand kommer att tjäna på detta system är de som arbetar hemma och inte har ett förvärvsarbete.

Anf. 40 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Nu är Bertil Fiskesjö tillbaka på ruta A igen när han står och beklagar sig över bristen på barnomsorg i olika kommuner. Skicka dessa personer till mig, och jag ger dem rådet att rösta bort den majoritet i kommunen som inte ser till att det finns en väl utbyggd barnomsorg.

Måhända kommer då den socialdemokratiska majoriteten, om tillräckligt många är arga på detta, att se till att saken återställs till sin rätta ordning, nämligen till vad vi i partiprogram – kommunala program såväl som rikspartiprogram – har sagt sedan år 1972. Alla barn skall ha rätt till en väl utbyggd barnomsorg. Till min glädje är också Bengt Westerberg inne på tankegången att kommunerna så småningom skall ha en skyldighet att se till att barnomsorgen är väl utbyggd.

Jag vill också påpeka att det föreligger stora systematiska orättvisor med ett vårdnadsbidrag. En ensamstående förälder med låg lön kan inte alls utnyttja vårdnadsbidraget som det var tänkt. Den ensamstående föräldern får inte den underbara valfriheten som ni brukar tala om.

Hon eller han är tvungen att arbeta och försörja sig med förvärvsarbete. Vårdnadsbidraget går i detta fall till att betala barnomsorgen med. Det viktiga alternativet att stanna hemma längre med sina barn existerar inte för en ensamstående förälder.

Vi tycker att det är bättre att successivt med att ekonomin förhoppningsvis blir bättre bygga ut en väl fungerande föräldraförsäkring och se till att barnomsorgen är väl utbyggd. Är det så att Bengt Westerberg funderar på lagstiftning i detta hänseende är jag – trots att jag är för kommunernas självständiga ställning och emot detaljregleringar i övrigt – inte främmande för att acceptera denna goda tanke.

Anf. 41 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Om väljarna i kommunerna skulle välja den metod som Catarina Rönnung här anvisade, nämligen att rösta bort de beslutande i de kommuner där man inte har fullständigt utbyggd barnomsorg, hade väljarna under de senaste 20 åren fått rösta bort *alla* fullmäktigeförsamlingar i riket.

Sedan gör Catarina Rönnung precis samma konstifika sammanblandning som Bengt Hurtig nyss gjorde. Hon blandar ihop olika saker i en härlig röra.

Låt mig ta det konkreta exemplet med en ensamstående mamma som måste jobba och som inte får in sitt barn på ett barndaghem. Hon jobbar och sliter, och hon betalar skatt till andra barns subventionerade omsorg. Hon får försöka att ordna sin barnomsorg så gott det går.

På vad sätt skulle hon vara sämre ställd om hon hade en kommunal vård-

nadsersättning? Då hade hon ju chansen att åtminstone få litet hjälp med att finansiera den barnomsorg som kommunen inte har ställt upp med. Det är ju i det läge som nu råder som denna ensamstående mamma – vilket jag tidigare utförligt redovisade – blir tredubbelt diskriminerad!

Anf. 42 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag tycker att Bertil Fiskejö argumenterar som om det skulle råda en för evigt permanent brist på barnomsorgsplatser. Det är enligt min mening inte konstruktivt att argumentera utifrån den utgångspunkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 14 §.)

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa ekonomiska
regleringar år 1994
mellan staten och
kommunsektorn*

6 § Vissa ekonomiska regleringar år 1994 mellan staten och kommunsektorn

Föredrogs

finansutskottets betänkande

1993/94:FiU2 Vissa ekonomiska regleringar år 1994 mellan staten och kommunsektorn (prop.1993/94:29).

Anf. 43 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag skall börja med att citera en ledamot som jag sällan har anledning att citera. Dels för att jag sällan är överens med honom, dels för att han brukar vara så bra själv på att få ut sina olika åsikter. Hans namn är Bert Karlsson. Citatet kommer från en två veckor gammal motion som heter Kosing till kommunerna. Jag tycker att det har varit för litet uppmärksamhet kring den.

Så här skriver Karlsson: I kommunerna råder för närvarande stor brist på pengar. Kommunerna klarar inte längre att upprätthålla en rimlig verksamhet för medborgarna. Det drabbar särskilt barn och gamla. De lagstadgade skyldigheterna kan inte bedrivas på rimlig nivå.

Karlsson fortsätter så här: Kommunerna har, trots den rätt till självbestämmande som följer av grundlag, av regering och riksdag bundits till händer och fötter.

Till att börja med skulle det vara intressant att höra om Bert Karlsson har med sig sitt parti när det gäller den här motionen.

Mot den här bakgrunden tycker jag att Bert Karlsson borde kunna tänka sig att stödja vårt förslag i det nu liggande ärendet, dvs. regeringsförslaget att man skall bestraffa kommuner som utövar sin självbestämmanderätt och väljer att höja skatten hellre än att dra ner på äldreomsorg och barnomsorg.

Jag vill också vända mig till Lennart Hedquist som själv har en lång erfarenhet som kommunpolitiker. Jag vill fråga om det verkligen är så att kommunpolitiker i genomsnitt är dummare än vi rikspolitiker. Är de mindre demokratiskt valda? Har vi verkligen rätt att omyndigförklara dem på det sätt som ni vill göra med det här förslaget?

Jag tänker ta den moderata ordföranden i kommunstyrelsen i Haninge

som exempel. Hon heter Marietta de Pourbaix-Lundin. Inför fullmäktiges budgetmöte kommande måndag har hon föreslagit en kronas skattehöjning. Det skulle ge kommunen ungefär 60 miljoner kronor i ökade inkomster. Det är inkomster som är absolut nödvändiga för att Haninge över huvud taget skall kunna överleva på ett rimligt sätt.

Det straff som regeringen vill utmätta åt Haningepolitikerna, inklusive den moderata kommunstyrelseordföranden, är att den omedelbart tar tillbaka 19 av dessa 60 miljoner kronor. Då skulle jag vilja fråga Lennart Hedquist vad syftet med det här straffet är. Är det att Marietta de Pourbaix-Lundin skall känna ånger över att hon har handlat fel? Är det ett gammalt hederligt moderat straff eller är det något annat syfte med det hela? Tycker Lennart Hedquist att Haninge helt enkelt inte behöver dessa 19 miljoner?

Jag tycker också att vi skulle kunna göra tankeexperimentet att vi vänder upp och ner på regeringens förslag. Vi kan tänka oss att kommuner och landsting, t.ex. genom sina förbund, beslutar sig för att ta ifrån staten skatteinkomster om vi här i riksdagen skulle hitta på att höja våra skatter, momsens, inkomstskatten eller något sådant.

Ur ren konstitutionell synpunkt är tanken inte alldeles orimlig. Den kommunala självbestämmanderätten är grundlagsfäst, likaväl som vår rätt att beskatta svenska folket.

Jag vill också vända mig till socialdemokraterna. Jag ser att det finns ett par stycken närvarande i kammaren. Ni skriver i ert särskilda yttrande att ni inte anser det meningsfullt eller ändamålsenligt att opponera mot de detaljförändringar som nu föreslås inom ramen för det system som ni ogillar och ej heller medverkat till att införa.

Jag kom att tänka på Frank Baude, en tidigare kollega till mig i Göteborgs kommunfullmäktige. Han representerade partiet KPML(r). När vi lade fram våra olika begränsade, sansade och väl avvägda budgetförslag brukade han kalla det för femörespolitik. Han sade att detta att över huvud taget lägga detaljförslag inom ramen för det kapitalistiska systemet var honom djupt främmande. Han ägnade sig inte åt sådana futiliteter.

Det är kanske litet orättvist att dra så stora växlar på den här formuleringen, men jag hörde att Göran Johansson, socialdemokratisk vice ordförande i Göteborgs kommunstyrelse, i budgetdebatten där häromveckan tog upp just frågan om straffbeskattningen av de kommuner som tvingas att höja skatten. Han ville ta ner finansminister Wibbe för att försöka tala henne till rätta. Han betraktade uppenbarligen inte detta som ett detaljförslag. Jag kan försäkra att för Göteborgs kommun, i den situation som vi befinner oss i, är 100 miljoner kronor faktiskt inga detaljer. Det är väsentligheter.

Jag vill alltså fråga socialdemokraterna om man skall tolka det här yttrandet som en signal även för fortsättningen. Är det ointressant att nu försöka pressa en i grunden felaktig regeringspolitik ett litet snäpp i rätt riktning för att skapa några flera jobb eller åstadkomma en litet mera rättvis fördelning? Skall vi vänta fram till valet och låta skutan gå i sank för att sedan vinna valet och då börja tänka efter hur vi skall få henne upp till ytan igen?

Med detta vill jag yrka bifall till min meningsyttring till finansutskottets betänkande.

Anf. 44 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Det ärende vi nu behandlar har egentligen sin ursprungliga grund i den omfattande avreglering av kommunerna som gjordes när de specialdestinerade statsbidragen avskaffades och ersattes av ett generellt statsbidrag.

Denna dramatiska förändring beslutade vi om i juni 1992 med verkan från den 1 januari i år. Samtidigt infördes ett nytt utbetalningssystem för kommunalskatt, där den tidigare tvååriga eftersläpningen ersattes.

När vi nu i dag blickar tillbaka på detta bör det sägas att den omstrukturering och effektivisering av den kommunala verksamheten som nu pågår runt om i landet skulle ha försvårats avsevärt om dessa förändringar inte genomförts. Borttagandet av de specialdestinerade statsbidragen innebär möjligheter för kommunerna att söka nya, lokalt anpassade lösningar utan de lösningar som de tidigare statsbidragsreglerna innebar.

Därför har de av riksdagen gjorda regeländringarna i grunden varit av avgörande betydelse för mycket av det positiva förändringsarbete som nu pågår och som innebär ett bättre resursutnyttjande i kommunsektorn. Medborgarna får nu mer service för en given summa pengar.

Samtidigt har som bekant dessa ändringar plus ett stort antal andra riksdagsbeslut, inte minst i samband med de två krisuppgörelserna, lett till att en rad ekonomiska regleringar mellan staten och kommunsektorn blivit nödvändiga, särskilt under de första övergångsåren. Den tekniska utformningen av denna reglering kan självfallet diskuteras när det gäller detaljerna, men den sammanvägning som regeringen gjort kan anses rimlig.

Dagens ärende gäller just den tekniska utformningen av denna ekonomiska reglering inför 1994. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan härvidlag.

Vänsterpartiet har passat på att i sin meningsyttring ta upp en fråga som vi redan behandlat och beslutat om i kammaren, nämligen att de kommuner och landsting som inte höjer skatten får en lägre neutraliseringsavgift. Det beslutet, som vi fattade i juni i år, har redan haft sin effekt. Det tillhör undantagen att någon höjer skatten 1994.

Johan Lönnroth tog upp Haninge som exempel. Det är ett specialfall där en skattehöjning kanske är mer eller mindre oundviklig. Men att man kan mena att det skulle vara orimligt av riksdagen att uppmuntra kommuner i övrigt att hålla oförändrad skatt har jag mycket svårt att förstå. Vänsterpartiet menar tydligen att den regel som vi redan har fastställt skall hävas nu, i ett läge när kommunerna redan fattat beslut om sin budget och fastställt sina skattesatser.

När Johan Lönnroth någon gång, i likhet med andra, skall skriva ner sina minnen om sin tid som v-riksdagsman kommer han rimligen att berätta om hur ologiskt det kändes att som ekonom försvara en sådan linje. Samtidigt kommer han att uttrycka sin glädje över att den typ av förslag som syftade till att fördröja ett nödvändigt förändringsarbete i kommunsektorn blev nedröstat här i kammaren.

Anf. 45 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Lennart Hedquist är vänlig nog att tro att jag känner mig så märkvärdig att jag skulle skriva ned mina minnen. Jag betvivlar att jag nå-

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa ekonomiska
regleringar år 1994
mellan staten och
kommunsektorn*

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa ekonomiska
regleringar år 1994
mellan staten och
kommunsektorn*

gonsin kommer att göra det. Om Lennart Hedquist funderar på att snart börja skriva ned sina minnen – det kanske kan vara lämpligt efter nästa val – skulle det vara intressant att se vad han skriver om det stolta moderata programmet, om de stora skattesänkningarna som skulle genomföras, om vad som skulle hända med arbetslösheten och annat sådant som stod i regeringsförklaringen. Jag skall inte fördjupa mig i det. Vi kan ta diskussionen om vad vi skall skriva i våra memoarer vid något annat tillfälle.

Det är riktigt som Lennart Hedquist säger, att principbeslutet fattades redan i våras. Vi anser dock från Vänsterpartiets sida att detta är ett principiellt viktigt ingrepp, detta straff man lägger på kommunpolitiker som i god demokratisk ordning har beslutat sig för att höja kommunalskatten därför att det är nödvändigt. Det tycker vi är så principiellt viktigt att vi fortsätter att opponera oss mot det. Det formella beslutet om lagen fattas ändå i dag.

Lennart Hedquist talar om avreglering. Detta är ingen avreglering. Ni håller på att införa ett system med straff för kommuner som i god, traditionell kommunal självstyrelseanda fattar ett beslut om att sätta kommunalskatten på en viss nivå. Det är principiellt förkastligt och ett uttryck för en moderat centralstyrning av kommunerna.

Anf. 46 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Johan Lönnroth talar om att straffa kommuner. Jag tror att han har anledning att gå tillbaka och se vad detta ärende egentligen handlar om. Det handlar om att ge de kommuner som inte höjer skatten en lägre neutraliseringsavgift. Det går i detta läge att räkna ut vad neutraliseringsavgiften skall bli. Regeringen har kommit fram till att de kommuner som väljer att inte höja skatten får en lägre neutraliseringsavgift. Det är ett sätt för staten att i detta samhällsekonomiska läge uppmuntra kommunerna att inte höja skatten utan fortsätta ett samhällsekoniskt nödvändigt förändringsarbete. Det kallar Johan Lönnroth i dag för straff. Jag tror faktiskt att Johan Lönnroth, som ekonom, om ett antal år kommer att inse att det var nödvändigt.

Anf. 47 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Lennart Hedquist använder orden "neutraliseringsavgift" och "förändringsarbete". Om Lennart Hedquist någon gång skriver sina memoarer hoppas jag att han inte använder dessa för vanligt folk totalt obegripliga uttryck. Det är ganska enkelt att konstatera att det handlar om ett straff. Möjligen kan man säga att de kommuner som inte höjer skatten får rabatt på de böter som ni utdömer för dem som gör det. Att det handlar om straff är fullständigt entydigt. Varje praktiskt verksam kommunalpolitiker som ser hur det fungerar, inte minst politikerna i Haninge, upplever det otvivelaktigt som ett straff och ingenting annat.

Anf. 48 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi kanske inte skall använda konstiga uttryck. Johan Lönnroth bör ändå kunna medge att det inte är fråga om något straff. Det är faktiskt fråga om en belöning till de kommuner som inte

höjer skatten. De får betala in en lägre summa pengar till staten än vad de annars skulle ha fått göra.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Anf. 49 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Johan Lönnroth uppfordrar de socialdemokratiska ledamöterna att ha synpunkter i denna fråga. Det kan vi väl ha, för ordningens skull. Men Johan Lönnroth känner väl till vår inställning. Vi har i tidigare sammanhang yrkat avslag på regeringsförslaget i denna del. Vi har dock inte funnit det meningsfullt att aktualisera frågan på nytt i detta sammanhang. Det är kört, om jag får uttrycka mig slarvigt, både av tidsskäl och av andra skäl. I så måtto håller jag med Lennart Hedquist. Det är inte mycket jag håller med honom om. Men jag håller med honom om att det tidsmässigt är över för denna gång.

Jag studsade till litet när Johan Lönnroth talade om sin tidigare kollega Frank Baude. Jag förstod sedan att han menade tidigare kollega i fullmäktige i Göteborg. Jag förstår Johan Lönnroths reaktion. Jag har också mött Frank Baude i debatter. Jag kan försäkra att det sista kommatecknet inte var med där. Det var bastanta skivor. Det var inte någon femörespolitik. Men detta är inte femörespolitik. Det handlar om miljoner. Därför har vi tidigare mycket bestämt talat om vad vi anser. Det finns, som sagt, inte skäl att nu ta den debatten en gång till. Vi kommer att fortsätta den i andra sammanhang.

Anf. 50 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Arne Kjörnsberg kommer med argumentet att det skulle vara kört. Som jag redan tidigare nämnt kommer Haninge kommun att fatta sitt budgetbeslut på måndag. Jag tror inte att Haninge kommun upplever att det är kört. Såvitt jag har förstått har representanter för Haninge kommun upprepade gånger varit hos finansministern och begärt dispens från detta straff. Hittills har de fått nej. Jag tror att det skulle vara oerhört väsentligt för Haninge kommun om riksdagen i dag fattade ett annat beslut än man gjorde i våras.

För några veckor sedan väckte ni, Arne Kjörnsberg, en särskild motion med anledning av att det hade hänt dramatiska saker med arbetslösheten under sommaren. Det betyder rimligen också att frågor av detta slag måste kunna omvärderas och omprövas. Det som har hänt under sommaren har kanske främst varit att kunskapen om den djupa kommunala krisen har blivit starkare. Varför inte ändå tro våra borgerliga kolleger om gott, så pass att de kan tänka igenom denna fråga en gång till.

Anf. 51 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Det sista först: Jag har inga sådana förhoppningar. De borgerliga har bestämt sig för att detta är jättebra. Kommunerna skär ner på sin verksamhet, avskedar folk osv. Jag har inga förhoppningar. Det är därför vi i stället lägger fram förslag. Johan Lönnroth, som är mycket pliktmedveten, har naturligtvis läst vår stora ekonomisk-politiska motion bl.a. med anledning av vad som har hänt. Då har Johan Lönnroth självfallet noterat att vi har alla förslag för att möta det största problemet som finns i kommunerna och landstingen just nu. De tvingas av ekonomiska skäl avskeda folk. Det

*Vissa ekonomiska
regleringar år 1994
mellan staten och
kommunsektorn*

leder i sin tur till att vård och omsorg blir sämre, förutom att det leder till att människor blir arbetslösa och får ekonomiska problem.

När den första vägen har varit stängd, försöker vi att lösa problemet på annat sätt. Den frågan är inte slutbehandlad, Johan Lönnroth. Den skall finansutskottet diskutera under de kommande dagarna och troligen fatta beslut om nästa vecka. Sedan skall kammaren besluta den 15 december. Där har vi fortfarande förhoppningar.

När det gäller den andra frågan är det som att springa rakt in i betongväggen, för de borgerliga har bestämt sig. Därav vårt ställningstagande att inte i detta sammanhang på nytt ta upp den frågan.

Anf. 52 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag väljer att tolka det sista som Arne Kjörnsberg säger som positivt, att ni fortfarande ändå har förhoppningar om att det skall vara möjligt att påverka den borgerliga politiken. Jag har läst er stora ekonomisk-politiska motion mycket noggrant. Det finns många inslag i den som Vänsterpartiet står bakom. På många punkter handlar det om att ni i princip upprepar förslagen från i våras. Ni måste uppenbarligen innerst inne tro att det skall vara möjligt att få de borgerliga partierna att tänka om. Jag noterar det Arne Kjörnsberg säger i positiv anda, att Socialdemokraterna inte har gett upp. Ni anser inte att det är att springa in i betongväggen. Ni tror på att det skall vara möjligt att samtala om förändringar i den ekonomiska politik som de borgerliga partierna på det stora hela taget fastställde redan i våras.

Anf. 53 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! För att inga missförstånd skall råda, Johan Lönnroth, vill jag säga följande. Mitt litet slarviga uttryck, att det är som att springa in i betongväggen, syftade på den delen där regeringspartierna, med understöd av Ny demokrati, har bestämt sig för att straffa kommunerna om de höjer skatten. Jag håller med om att man kan använda uttrycket straffa. Det var i den delen jag sade att det var som att springa in i väggen. I övrigt har vi inte gett upp. Vi har ett uppdrag från våra väljare att göra det så bra som möjligt eller det minst dåliga. Vi fortsätter att sträva efter det.

Vi är inte så deterministiska att vi låter situationen rulla i väg och tror att problemen skall lösas av sig själva – eller hur de nu skall lösas. Vi vill göra vad vi kan. Det kan jag försäkra Johan Lönnroth om. Jag är säker på att hans replik i den delen bara hade avsikten att få mig att ställa mig upp och säga detta. Johan Lönnroth vet ju vad vi tycker sedan tidigare.

Härmed är det sagt. Låt oss ta det som en utgångspunkt för vidare arbete i finansutskottet.

Anf. 54 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Johan Lönnroth och Arne Kjörnsberg verkar båda vara företrädare för linjen att det nödvändiga förändringsarbetet ute i kommuner och landsting åtminstone tills vidare skall upphöra. De återoppar arbetsmarknadsläget. Det verkar vara de obotfärdigas förhinder. Arne Kjörnsberg tillhörde ju den majoritet här i riksdagen som under hela 80-talet fördröjde denna nödvändiga förändring av kommunsektorn.

Nu genomförs den. Den hade kunnat genomföras i ett bättre arbetsmarknadsläge. Det bör understrykas att det pågår mycket kraftfulla arbetsmarknadspolitiska insatser samtidigt som kommunerna genomför dessa förändringar. De leder till att de kommunanställda som i denna process i vissa fall får söka efter ett nytt arbete genom arbetsmarknadsåtgärder får tillfälle att genomgå utbildning och få del av kompetenshöjande insatser. Det gör att de i ett kommande bättre arbetsmarknadsläge står mycket bättre rustade att göra insatser inom t.ex. den privata tjänstesektorn eller i industrin. Det är gynnsammare för oss i det samhällsekonomiska uppbyggnadsarbete som pågår.

Anf. 55 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Herr Hedquist säger att det nödvändiga förändringsarbetet i kommunerna kunde ske i ett bättre arbetsmarknadspolitiskt läge. Det är sant – det är verkligen sant. Mellan 600 000 och 700 000 människor står utanför arbetsmarknaden.

Men ni framhårdar ju! Ni bryr er inte om det. Ni vidtar åtgärder så att kommuner och landsting det kommande året uppskattningsvis kommer att tvingas att avskeda mellan 25 000 och 35 000 personer. Resultatet av det blir bara att dessa personer går ut i öppen arbetslöshet eller att de får del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Handen på hjärtat, herr Hedquist: det vore väl konstigt om man inte satte in kraftfulla åtgärder när arbetslösheten är så stor? Ni har inte ökat insatsernas omfattning i den takt som arbetslösheten ökat.

Resultatet kommer alltså att bli att samhället – staten – kommer att få stå för dessa kostnader via Arbetsmarknadsfonden. Där finns inga pengar, så vi får låna de pengar som behövs. För att använda den tidigare moderatledaren Gösta Bohmans uttryck: Detta är verkligen rundgång. Det enda vi "tjänar" på förändringsarbetet är att människor hamnar i arbetslöshet och att vård och omsorg blir sämre. Vi socialdemokrater anser inte att det är ekonomiskt rationellt att gå på det sättet.

Anf. 56 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att det arbete med produktivitetshöjning, effektivisering och nya lösningar som nu görs i kommunerna får fortsätta. Arne Kjörnsberg förespråkar att det arbetet skall avbrytas.

Jag har sagt att det hade varit bra om detta förnyelsearbete hade skett under högkonjunkturen i slutet av 80-talet. Då hade vi stått bättre samhällsekonomiskt rustade nu.

Att säga att kommuner och landsting kan avbryta detta jobb vore verkligen att driva förfallet vidare. I stället har man nu möjligheter att ge stora grupper utbildning och beredskap i form av kompetenshöjande insatser så att de kan stå väl rustade på en framtida arbetsmarknad. De åtgärderna vidtas ju.

Ni socialdemokrater vill konservera nuvarande struktur i kommuner och landsting, och det tror jag faktiskt att man betackar sig för där.

Anf. 57 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! Jag vill bara konstatera att Lennart Hedquist – moderat och tidigare kommunalråd – inte tror sina egna partivänner ute i kommuner och landsting om att vidta rationella åtgärder, såvida han inte här i riksdagen genom ekonomisk-politiska beslut tvingar dem att göra detta. Jag tror faktiskt Lennart Hedquists partivänner på kommunala och landstingskommunala befattningar om bättre, precis som jag tror mina egna partivänner om bättre. Vi behöver inte gå fram med piska.

Jag noterar skillnaden. Det är uppochnedvända världen, herr talman. Jag har alltså större förtroende för att moderata kommunal- och landstingsråd ute i landet är rationella och vidtar för medborgarna viktiga åtgärder än vad Lennart Hedquist har. Mycket skall man uppleva här i världen!

Anf. 58 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Nu är vi tillbaka till utgångsläget för min debatt med Johan Lönnroth. Det sker inte någon bestraffning av kommuner som höjer skatten. I motsats till vad regeringen redan anført i budgetpropositionen utgår det i stället pengar till de kommuner som inte höjer skatten. Det är alltså fråga om en morot och inte om en piska, om jag skall använda det uttryck som Arne Kjörnsberg förde in i debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

7 § Kommunala bostadstillägg till folkpension år 1994

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU3 Kommunala bostadstillägg till folkpension år 1994 (prop.
1993/94:5).

Anf. 59 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det inte är lätt att vara låginkomstpensionär i detta land i dag om man skall försöka planera framåt. Det är kanske inte lätt för *någon* i dagsläget att planera särskilt långt framåt beroende på alla de beslut, kontrabeslut och korrigeringsbeslut som gör att situationen för många människor blir väldigt osäker på många områden.

En grupp människor som kanske är särskilt känslig när det gäller att oroas av ständigt nya förändringar är nog pensionärerna.

Betänkandet handlar om förändringar vad gäller KBT. Jag vill ta upp tre olika frågor som jag tror kommer att skapa ytterligare orättvisor.

För det första: Regeringens förslag till nya KBT-regler kommer att medföra att det sker en omfördelning från rika pensionärer till fattiga. De som har hög pension har ofta en bra bostad och högre hyra. De kommer till följd av regeringens förslag att subventioneras med några hundralappar varje månad – nog räknat med i medeltal 150 kr.

De andra, dvs. de vi här i kammaren ibland kallar fattigpensionärer, kommer att förlora.

För det andra: Det skall ske en omräkning av konsumentprisindex. Pensionärerna kommer inte att få full uppräknings av sina pensioner. Vem drabbas det? Också det drabbas i störst utsträckning pensionärer med ingen eller låg ATP.

För det tredje: Den överföring av ansvaret för KBT till staten som inte skall medföra några merkostnader för staten och det system som man grundar uppbyggnaden på tar inte någon hänsyn till olika nivåer på subventionerna. I en del kommuner har man subventionerat med högre belopp och i andra med lägre.

En del pensionärer kommer att få mindre och en del mer om regeringen fortsätter på den inslagna vägen vad gäller jämlikhetspolitiken.

Vi i Vänsterpartiet tycker egentligen att man skulle ta bort bidragsgolvet och låta bidragstaket vara kvar – gärna på den nivå som det ligger på i dag. Det kan naturligtvis kosta några miljoner extra. Vi begär i vår motion just en översyn av hur systemet slår, så att låginkomstpensionärerna inte skall drabbas av de olika förslagen. Vi begär alltså en konsekvensanalys av hur de föreslagna KBT-reglerna slår för låginkomstpensionärer.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motion, eftersom jag inte kunde delta i utskottets behandling och få en meningsyttring införd under mom. 1 och 2.

Anf. 60 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Berith Eriksson yrkade bifall till Vänsterpartiets motion. Den motionen innehåller ett krav att den nedre bostadskostnadsgränsen inte skall sänkas – hon sade att den inte skall höjas utan bibehållas vid 150 kr. Den har under lång tid varit oförändrad, och motionsyrkandet är därför oförståeligt. Jag tror mot den bakgrunden att det är viktigt, inte minst för dem som sitter på åhörarläktaren, att jag går igenom vad ärendet innehåller.

Vi talar om en förändring av KBT-lagstiftningen. Det gäller dels en ändring av statsbidragsreglerna för det kommunala bostadstillägget för pensionärerna, dels också i vissa fall följdändringar i bostadstillägget för pensionärerna.

För närvarande gäller att statsbidragen utgår med 70 % av de kostnader som kommunerna har för kommunalt bostadstillägg, dock under en förutsättning, nämligen att kommunerna täcker 85 % av den del av kostnaderna som överstiger 150 kr men inte 3 000 kr.

Regeringen har föreslagit vissa regeländringar för att få till stånd mera enhetliga regler för kommunerna i avvaktan på en övergång till ett statligt bostadsbidrag, något som kommunerna har önskat sig.

Regeringen föreslår för det första att kommunerna även fortsättningsvis skall få statsbidrag med 70 % av sina utgifter för KBT, förutsatt att 85 % av bostadskostnaderna täcks av KBT. Procentsatserna är alltså helt oförändrade.

För det andra föreslår man vissa ändringar av bostadskostnadsgränserna. De bidragsgrundande kostnaderna föreslås ligga mellan 150 kr – precis som

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Kommunala
bostadstillägg till
folkpension år 1994*

tidigare, Berith Eriksson – och en övre bostadskostnadsgräns på 3 500 kr. Det innebär att den övre bostadskostnadsgränsen höjs med 500 kr.

Det föreslås också bidragsändringar för att få till stånd en anpassning av de kommunala KBT-reglerna inför en övergång 1995 till ett statligt system. Man föreslår därför att KBT inte skall få täcka mer än 90 % av bostadskostnaderna. För att få en mjuk övergång i de kommuner som har täckt upp till 100 % av bostadskostnaderna skall dessa kommuner inte få sänka sina KBT-kostnader mer än till 90 %. Alla de kommuner som har 90 % eller lägre procenttal måste behålla sin nuvarande täckningsgrad.

Detta är vad som föreslås i propositionen. Man föreslår också att det särskilda kommunala bostadstillägget, som skall se till att ingen pensionär får det verkligt dåligt, dvs. att vi inte skall få några fattigpensionärer, skall ligga fast också under 1994.

Berith Eriksson säger nu att vi gör en mycket orättfärdig förändring: Vi höjer KBT för dem som har höga inkomster, höga pensioner och hög hyra. Den samvariationen är dock inte helt enkel. De som har höga pensioner och möjligtvis också hög hyra får faktiskt inte så mycket i KBT. Det finns vissa avräkningsregler för detta.

Dessutom hänger hög hyra och hög pension eller låg hyra och låg pension inte helt ihop med varandra. Gamla pensionärer som flyttar till nybyggda servicehus eller andra anläggningar får ofta höga hyror samtidigt som de har låga pensioner. Så ser vårt pensionssystem ut. Det är därför så viktigt att vi också har SKBT.

Jag måste säga att jag tycker att förslaget är väl avvägt. Jag har suttit med i den utredning som arbetat med KBT-frågorna. Att snabbt och utan anpassning ändra ett kommunalt system till ett statligt går inte. Vi har här fått till stånd en bra avvägning.

Jag yrkar bifall till utskottets och propositionens förslag och avstyrker Berith Erikssons yrkande. Som jag inledningsvis sade är det litet konstigt, eftersom hon kräver att bostadskostnadsgränsen på 150 kr skall förbli oförändrad. Det är vad som också föreslås i propositionen.

Anf. 61 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Nej, vi framhåller i motionen att vi kan tänka oss att golvet tas bort. Vi vill få till stånd en konsekvensutredning, som går igenom hur KBT-reglerna kommer att slå bland pensionärerna.

Jag förstår naturligtvis att det handlar om ett nollsummespel, en omfördelning mellan kommuner som har betalat ut mer och kommuner som har betalat ut mindre, för att skapa en situation där staten kan ta över denna bidragsgivning. Men har Moderaterna gjort någon utredning av hur det här slår mot de pensionärer som har KBT i dag?

Anf. 62 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! I motionen yrkas faktiskt att man inte skall sänka bidragsgolvet. I utskottsskrivningen var man snäll och skrev att den nedre gränsen på 150 kr bör bibehållas.

Vi behandlar nu årets ärende. Vad som sker nästa år vet vi inte så mycket om. Om man går över till ett statligt system måste man se på många olika

delar, och det blir då konstigt med ett tillkännagivande om att 150-kronors-gränsen skall ligga fast för all framtid.

Det är nog fråga om ett misstag, och jag tror inte att det är mycket att diskutera.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 14 §.)

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa social-
försäkringsfrågor*

8 § Vissa socialförsäkringsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU4 Vissa socialförsäkringsfrågor.

Anf. 63 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! I detta betänkande om vissa socialförsäkringsfrågor behandlas bl.a. Vänsterpartiets motionsyrkande om en samlad bedömning av hur långtidssjuka, pensionärer och handikappade drabbas av alla de olika förslag som framlagts under mandatperioden.

Utskottet besvarar vår motion med att hänvisa till Merkostnadskommittén och HSU 2000. Jag tycker att det är litet märkligt, eftersom Merkostnadskommittén inte alls tog tag i denna fråga. Den presenterade ingen helhetslösning utan föreslog en mängd olika delåtgärder, vilkas konsekvenser är mycket svåra att överblicka. Man skulle framför allt ha gjort en samstämmning med Handikapputredningen, men de åsikter och slutsatser som man kom fram till i Handikapputredningen finns över huvud taget inte redovisade i Merkostnadskommitténs förslag.

Vi ville även i Merkostnadskommittén få till stånd en paketlösning, en samlad bedömning av konsekvenserna för handikappade och kroniskt sjuka som har betydande kostnader för läkemedel, läkarbesök och sjukvårdsbehandling. Vi vill också att man i detta sammanhang tar med alla de kostnadsökningar som har genomförts i den kommunala servicen.

Vi anser att det är viktigt att få en ordentlig översyn av konsekvenserna för de här människorna av alla förslag och försämringar som har skett under de sista åren.

I HSU 2000 finns absolut ingenting som motsvarar vårt motionskrav. Den kommitténs överväganden skall grundas på analys och värdering av i första hand tre olika finansierings- och organisationsmodeller. Det handlar om en reformerad landstingsmodell, primärvårdsstyrd vård och obligatorisk sjukvårdsförsäkring. Men det finns ingenting om att den utredningen skulle göra någon analys av hur de här grupperna av människor drabbats av de samlade merkostnader som de har fått genom olika förändringar.

Därmed, herr talman, yrkar jag vid mom. 8 bifall till vår motion Sf231. Under detta moment finns också två socialdemokratiska motioner som föreslås bli avslagna med samma motivering.

Anf. 64 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Berith Eriksson anser att utskottet inte på ett bra sätt har behandlat den motion som hon har väckt och som tas upp i detta betänkande. Hon hävdar att det vi anför från utskottsmajoritetens sida inte skulle vara ett svar på motionskraven.

Det är vittomfattande krav Vänsterpartiet ställer i motionen. Vi tycker nog att Merkostnadskommitténs förslag till stor del skulle kunna lösa de problem som Berith Eriksson pekar på. Det pågår ett beredningsarbete i regeringskansliet när det gäller Merkostnadskommitténs betänkande.

Det här är inga lätta frågor att lösa. Förändringar sker hela tiden i både utgiftsuttag och tillskapande av förmåner för grupperna handikappade, långtidssjukskrivna och låginkomsttagare.

Socialstyrelsen har i sitt arbete också uppmärksammat de avgifter som man tar ut efter den s.k. ÄDEL-reformen och har visat på effekter som detta ger. Det finns också en lång rad andra utredningar som följer utvecklingen mycket noggrant.

Utskottsmajoriteten anser att det för närvarande inte finns anledning att tillsätta ytterligare en utredning för att ta reda på de konsekvenser som förändringar i samhällslivet kan innebära.

I HSU 2000 finns frågan om avgifterna faktiskt med i kommittéuppdraget. Man skall titta på vilken effekt detta har för människors möjligheter till god vård och omsorg. Även om man i första hand skall se på tre huvudmodeller, så finns i den övriga delen av kommittédirektiven inlagd avgifternas påverkan på sjukvårds efterfrågan. Detta kommer att redovisas under våren.

Jag vill med det, herr talman, yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på Berith Erikssons motion Sf231.

Anf. 65 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det är klart att jag inte är nöjd med behandlingen av motionen. Man hänvisar till en utredning som redan är klar och där det inte finns någonting som pekar på att man skulle kunna göra en samlad konsekvensanalys utifrån den. Kan Karin Israelsson peka på någonting i utredningen som säger att man är beredd att ta detta helhetsgrepp?

Inte nog med att man inte tog ett helhetsgrepp, man kom också med tre olika förslag i olika delar.

När det gäller den andra utredningen är det lätt att läsa sig till att inte heller den är beredd att gå in och göra någon analys av vad de samlade kostnaderna innebär för de människor som drabbas av kostnadshöjningar när det gäller läkemedel, sjukvård och hemtjänst. På precis på alla områden, där en handikappad, en långtidssjuk eller en pensionär har utgifter har det skett höjningar av utgifterna utan att det skett höjningar i motsvarande grad för deras inkomster. Detta har naturligtvis konsekvenser.

Jag tror inte att jag och Vänsterpartiet är ensamma om att få kraftiga signaler från samhället om att dessa människor har drabbats ganska hårt av förändringarna.

Karin Israelsson påpekar att det skulle pågå så stor och omfattande utredningsverksamhet. Men om man tillsätter olika utredningar för olika områden, som leder fram till en rad beslut, måste man väl ändå någonstans stanna

upp och ta reda på vad allt detta har inneburit för de människor som drabbas av dessa beslut.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Anf. 66 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag har stort förtroende för att regeringen i sin handläggning av Merkostnadskommitténs betänkande försöker hitta lösningar. Det är inga lätta lösningar. Det vittnar Merkostnadskommitténs betänkande om. Man har inte kunnat hitta en enkel lösning för att skydda de sämst ställda. Men det finns i systemet också högkostnadsskydd av olika slag, som skall ge ett skydd för dem som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna, vilket ofta brukar följas av att man har den högsta sjukligheten.

Jag tycker att vi med det kan uppdra till regeringen att om det kommer ett förslag, skall man i det också ta dessa hänsyn.

Anf. 67 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det Merkostnadskommittén framför allt kom fram till var olika förslag som, om de genomförs, betyder en försämring. Det var helt klart att man i den merkostnadsgräns som skulle sättas inte alls skulle räkna in de olika högkostnadsskydden, och att man inte alls ville ta något helhetsgrepp på alla momenten.

Jag skulle kunna gå med på att göra en utjämning mellan olika människor med olika behov när det gäller t.ex. fria mediciner, men detta under förutsättning att det ingår i en paketslösning, i ett helhetsperspektiv.

Jag hoppas verkligen att Merkostnadskommitténs betänkande inte används på det sättet att man tar till vara förslag om sådant som gör det ännu svårare för dem som redan har det svårt i det här samhället.

Anf. 68 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Grunden för de förändringar som har genomförts i vårt land är att vi har en mycket dålig ekonomi och att vi måste hitta besparingar. Insatser för vård och omsorg innebär mycket stora kostnader för samhället. Man måste försöka lägga så mycket som möjligt som egenkostnader för att få ett utnyttjande av förmånerna som överensstämmer med de behov som finns.

Vi följer med intresse vad som händer. Kommunerna har ett sista ansvar i frågorna.

Jag är beredd att med förtroende överlämna frågan till regeringen. Man har nu frågan på sitt bord. Det är inte lätt att finna en lösning, och det har många vittnat om förut.

Anf. 69 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Frågan om samhällets i dag dåliga ekonomi dyker hela tiden upp. Men frågan är var besparingarna skall göras. Det här gäller en grupp människor som först och främst inte klarar av att organisera sig på samma sätt som andra starkare grupper i samhället kan göra. Det är också fråga om grupper som inte i första taget går till socialen eller vill ligga samhället till last. De är mer än andra verkligen i behov av att vi i denna kammare tar deras situation på största allvar.

*Vissa social-
försäkringsfrågor*

9 § Vissa utlänningsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU5 Vissa utlänningsfrågor.

Anf. 70 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! I detta betänkande behandlas bl.a. frågan om förvarstaggande av barn. Regeringen har tidigare i regeringsförklaringen och i förslag till riksdagen slagit fast förbudet att barn inte får tas i förvar. Som kammarens ledamöter väl känner till biföll riksdagen inte regeringens förslag.

I Sverige blir många barn inlåsta endast av det skälet att deras familjer söker asyl. Att över huvud taget frihetsberöva barn strider helt mot vårt rättsmedvetande och mot FN:s barnkonvention. Målsättningen måste vara att möjligheterna att ta barn i förvar i framtiden helt elimineras. Det gäller att utveckla andra former för att säkerställa att man kan verkställa beslut utan att tillgripa frihetsberövande.

Vi i Folkpartiet hoppades att en majoritet skulle inse att förra årets beslut var felaktigt och att majoriteten i år skulle kunna bifalla Charlotte Brantings motion. Nu ser det inte ut att bli så.

Den socialdemokratiska regeringen föreslog 1989 en förändring av förvarslagen. Den gällde framför allt vuxna. Vi reagerade från Folkpartiets sida och menade att förändringen skulle innebära att fler barn skulle tas i förvar. Det förnekade den dåvarande invandrarministern Maj-Lis Lööw. Hon påstod att det inte alls skulle bli så, utan att det endast vid synnerliga skäl skulle finnas fog för att ta barn i förvar. Det skulle alltså bli färre barn som togs i förvar. Det blev precis tvärtom.

Majoriteten i riksdagen står fortfarande bakom att man tar barn i förvar. Det handlar om barn som har tvingats fly tillsammans med sina föräldrar från svåra förhållanden, och det gäller många gånger traumatiska situationer och upplevelser. Socialstyrelsen har tidigare gjort en utredning och pekat på vilka konsekvenser detta får för flyktingbarnen.

Herr talman! Situationen är sådan att utskottets mening kan leda till en ökning av antalet barn i förvar. Det är därför angeläget att regeringen noga följer tillämpningen av de ändrade bestämmelserna. Vi anser att Invandrar- och flyktingkommittén bör få i uppdrag att se över bestämmelserna om förvar av barn och komma med förslag som i princip förbjuder detta. Man skall inte, som utskottet anser, ta för givet att kommittén kommer att göra så.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservationen i SfU:s betänkande 5.

Anf. 71 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande 5 behandlar ett antal motioner med anknytning till utlänningslagen, bl.a. vissa regler som rör ar-

betstillstånd, viseringsregler, förvar av barn, utvisning på grund av brott m.m.

Många av de frågeställningar som återfinns i motionerna, bl.a. när det gäller arbetstillstånden, kommer att diskuteras och behandlas i den parlamentariska kommitté som har fått i uppgift att bl.a. se över invandringsreglerna. Det gör att de frågorna kommer tillbaka till riksdagen i en eller annan form. Vi har därför från utskottsmajoritetens sida valt att avstyrka motionerna med hänvisning till att frågorna bereds i kommittén.

Det finns också ett antal motioner som behandlar brott som begås av utländska medborgare eller misstankar om att utlänningar skall begå brott i Sverige. Där finns ett utredningsförslag från den s.k. utvisningsutredningen som för närvarande bereds i regeringskansliet. Regeringen avser att lägga fram förslag under våren 1994. Vi avstyrker motionerna med hänvisning till att frågorna kommer tillbaka till riksdagen och att vi då får anledning att göra en fördjupad prövning av de förslag som finns i motionerna.

Herr talman! Vidare har vi den del som föregående talare diskuterade. När det gäller frågan om förvar av barn finns det en reservation från Folkpartiets sida. Man kräver ett förbud mot att ta barn i förvar.

Det är viktigt att komma ihåg att skälet till att det finns förvarsregler är att det finns en lagstiftning som säger att den som får avslag på sin asylansökan i Sverige också skall lämna landet. Det görs inga undantag på den punkten. Man är skyldig att lämna Sverige efter ett sådant beslut. Förvarsreglerna har tillkommit för att markera allvaret med att verkställa sådana avvisningar. Det gäller såväl enbart vuxna som barnfamiljer.

Skulle man följa den syn som Folkpartiet har, dvs. ett absolut förbud, skulle man i praktiken slå botten ur lagstiftningen. Därmed finns det inga möjligheter för samhället att verkställa avvisningar. Då går det att vistas i landet utan möjligheter för samhället att verkställa en avvisning. Det skulle leda till att asylprövningen i fråga om barnfamiljer i praktiken skulle bli tämligen meningslös. Sådana beslut kan aldrig verkställas. Detta ligger bakom det ställningstagande som riksdagsmajoriteten valde vid föregående års riksdag.

Diskussionen om barn i förvar blir gärna känslomässig. Man pratar om att barn låses in endast därför att de är asylsökande. Det är viktigt att komma ihåg vem det är som låses in. Det är endast den som har visat dokumenterad ovilja att efterfölja ett avvisningsbeslut. De regler som antogs förra året innebär att de som skall avvisas får längre tid på sig att förbereda avresan. För att de skall tas i förvar måste de verkligen visa att de inte är beredda att efterfölja de beslut som svenska myndigheter har fattat. Det är inte bara fråga om att de är asylsökande, utan också att de har visat en klar ovilja att acceptera ett beslut.

Det är också viktigt att komma ihåg att den som har fått avslag på sin ansökan därmed ju har fått sina asylskäl prövade. Det är därmed bevisat att man inte har haft skäl för sin ansökan, som man grundande på att man är flyktling eller att det finns andra omständigheter som gör att man kräver skydd i Sverige.

Herr talman! Utskottet anser på den punkten att den linje som Folkpartiet har valt skulle leda väl långt när det gäller de krav vi i övrigt ställer på lagstift-

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa
utlänningsfrågor*

ningen. Det måste finnas en yttersta gräns där det går att markera att samhällets beslut skall efterföljas.

Herr talman! Med dessa synpunkter vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 72 SIGGE GODIN (fp) replik:

Herr talman! Folkpartiet slår inte huvudet i väggen och tycker att det skall vara ett absolut förbud. Men vi tycker att det skall vara så på sikt. Vi talar om att det skall finnas en princip om att inte ta barn i förvar. Rune Backlund, som är väl insatt i dessa frågor, vet att regeringens förslag inte heller innebär ett absolut förbud. Trots det tyckte majoriteten i Sveriges riksdag att regeringens förslag inte kunde bifallas.

Herr talman! Låt mig hoppas att Invandrar- och flyktingkommittén är så klok att dessa synpunkter tas upp och att kommittén ser seriöst på frågan. Det skall en gång för alla utredas om det finns andra möjligheter att lösa denna mycket svåra fråga, dvs. så att barn slipper tas i förvar i samma utsträckning som har skett under de senaste åren.

Anf. 73 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Sigge Godin vet ju väl hur direktiven för utredningen är skrivna. De är väldigt öppna, och det är fritt att i den utredningen även aktualisera den här frågeställningen.

Det är viktigt att komma ihåg att det ställningstagande som utskottet gjorde innebär en skärpning av reglerna i förhållande till hur de såg ut tidigare. Det lämnades alltså ännu större utrymme för att man själv skulle klara sin utresa från Sverige; vi ändrade tidpunkten.

I utskottet markerade vi att det inte bara skulle vara fråga om att misstanke förelåg om att viss person tänkte avvika, utan det skulle handla om en dokumenterad ovilja till att efterfölja fattade beslut.

I så måtto innebär förändringen förra året minskade möjligheter att ta barn i förvar. Det bygger hela tiden på att man själv visar att man inte vill efterfölja besluten. På inget sätt vill vi åstadkomma en situation där många barn tas i förvar. Majoritetens målsättning var att åstadkomma ett minimum av sådana tillfällen.

Anf. 74 SIGGE GODIN (fp) replik:

Herr talman! Låt mig få påpeka att det strider mot vårt rättsmedvetande i Sverige att ta barn i förvar. Det strider också mot FN:s barnkonvention, som Sverige också skrivit under. Av det skälet agerar Folkpartiet i den här frågan.

Anf. 75 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Vi kan naturligtvis diskutera vilka principer det här strider mot. Men det finns också en annan princip i Sverige, vilken säger att de lagar som stiftas och de regler som inrättas skall kunna efterföljas, och att man med kraft skall visa att man från samhällets sida är beredd att efterleva dem. Det är därför dessa regler finns.

Herr talman! Utskottet har i sitt betänkande behandlat utlänningsfrågor. Totalt behandlades i utskottet 18 motioner representerande 28 hemställandepunkter. Av dessa kom 5 motioner med 15 hemställandepunkter från Ny demokrati.

Vi i Ny demokrati har alltså som största enskilda parti engagerat oss i denna fråga. Är det då inte märkligt att vi inte har en enda reservation på alla dessa motioner och yrkanden, utan endast ett särskilt yttrande i betänkandet?

Borde det inte besinna dem till eftertanke som rycks med i massmediernas partibundna smutskastningskampanj av Ny demokrati? Borde det inte besinna Stockholms universitet till eftertanke, detta centrum för invandrarforskning?

I sin tydliga partivinklade utredning, Förhållandesätt till invandring och invandrare 1993, yttrar man bl.a. följande om Ny demokrati:

- Partiet har på ett försåtligt sätt friat till dem som oroas av invandringen.
- Det är möjligt att Wachtmeister och Karlsson inte kan beläggas med direkt främlingsfientliga uttalanden, men ingen kan ta miste på Ny demokratis budskap: Ta inte in fler invandrare! Skicka hem de asylsökande! Sverige åt svenskarna!
- En högljudd grupp med Sverigedemokrater, Ny demokrati och Sjöbopartiet i spetsen är ytterst kritisk till flyktingpolitiken. Det är svårt att tro att regering och riksdag låter sig påverkas av detta sällskap.

Frågan är om denna utredning kan betraktas som seriös, trots att resultatet av den i många fall är facit på Ny demokratis politik. Är förtälet av Ny demokrati här en kompensation för att det nu är bevisat att vårt parti har rätt?

Vad har hänt? Herr talman, jag skall rycka ut några representativa yrkandepunkter ur våra motioner och jämföra med vad de lett till. I Ny demokratis motion Sf22, yrkande 16, som skrevs i februari i år, framhöll vi i Ny demokrati att de svenska viseringsreglerna borde skärpas och att visumtvång för t.ex. medborgarna från det forna Jugoslavien borde införas. Grunden därtill var den inhumana behandlingen i Sverige, människosmugglingen, m.m.

I juni i år beslöt regeringen att följa vårt förslag som avser Bosnien-Hercegovina, naturligtvis efter sedvanlig smutskastning av vårt parti. Av dem som kommit till Sverige under denna tid har många blivit utvisade. Enorma, onödiga lidanden och kostnader kunde också här ha sparats om man hade lyssnat till oss.

I vår motion 22, yrkande 13, påpekade vi att många ensamma barn kommer till Sverige för att söka asyl. När barnen beviljats uppehållstillstånd anländer föräldrarna. Dessa kan då av anknytningsskäl få uppehållstillstånd. Då motionen var så verklighetsförankrad, kunde man inte bara låta den vara, utan den behandlas nu av Invandrar- och flyktingkommittén.

I motionerna 22, 631 och 93 har vi i olika yrkanden pekat på den allvarliga fara för samhället som den ökande kriminaliteten utgör. Enligt all tillgänglig statistik är utländska medborgare kraftigt överrepresenterade bland dem som lagförs och döms för brott. Det är därför väsentligt att de bestämmelser

som reglerar möjligheten att utvisa sådana utländska medborgare ändras i skärpande riktning.

Resultatet blir också här att man inte kan blunda för verklighetens fakta och att även denna punkt ingår i Utvisningsutredningens betänkande, som nu bereds av regeringen. Motion 632, i vilken vi i olika yrkanden berör möjligheten till utvisning på grund av asocialitet, är av den graden att utskottet förutsätter att denna fråga skall ingå i Utvisningsutredningen.

Herr talman! På punkt efter punkt har våra motioner och yrkanden i detta kanske känsliga betänkande blivit tillgodosedda eller på annat sätt föranlett åtgärder i yrkandets riktning. Inget parti har protesterat. Är det då inte märkligt att de i sina politiskt styrda medier går ut och förtalar Ny demokrati i skabrösa ordalag?

Refererande till det nyss sagda samt till övrigt som framförts i betänkandet med anledning av våra motioner och yrkanden, har jag ingen anledning att inte yrka bifall till vad utskottet anfört om att man skall avvakta beredningen och utredningen av dessa frågor.

Därför avstår jag från att reservera mig och yrkar bifall till utskottets hemställan i Sfu5.

Anf. 77 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Detta betänkande innehåller egentligen sådant som blev över från de motioner som skrevs i januari i år. För vår del behandlas två motionskrav, nämligen barnförvaret och besöksviseringen.

Först vill jag vidga frågan och peka på det absurda i att vi i Sverige tar asylsökande i förvar i häkten och arrestlokaler. Det gäller framför allt vuxna, men ibland också barn. De har ju inte begått något annat brott än att söka asyl, och det är tragiskt att man inte har kunnat anvisa andra förvarslokaler än häkten och arrestlokaler.

I det litet större sammanhanget blir också en annan motion från detta betänkande aktuell och intressant: åldersgränsen. Skall den vara 18 år eller skall den ligga kvar på 16 år, som nu är fallet i utlänningslagen? Det är en fråga som förhoppningsvis tas upp i den tillsatta utredningen, och kanske kan vi få en förändring här.

I sammanhanget måste man kanske också nämna det som stått i tidningarna de senaste dagarna, dvs. hur det går till när barnfamiljer hämtas till förvar. Man gick in i Alsike kloster, där det fanns barnfamiljer med vettskrämda ungar som grät. Det var tydligen väldigt upprörande. Det har hänt tidigare och varit uppe till debatt här i kammaren. Då har man pratat om proportionalitetsprincipen, och det är väl läge att försöka ta upp den igen.

Jag vill säga litet om Rune Backlunds inlägg. När det gäller barnförvar är det inte sant att man först använder sig av samarbetsmodellen fullt ut. Det händer också att man tar familjer i förvar, samtidigt som man överlämnar beslutet. Rune Backlunds sätt att uttrycka sig i sitt anförande – där han bl.a. säger att "med kraft skall vi visa att vi menar allvar med våra lagar" – liknar det uttryckssätt som i vanliga fall används i brottsammanhang.

Jag vill säga till Arne Jansson och Ny demokrati, att om vi skall skicka ut personer med utländskt medborgarskap som har begått brott kommer det

att drabba framför allt norrmän, finnar och danskar, dvs. nordbor. Om de plockas bort ur det här materialet blir procentsatsen inte så hög.

Vårt andra motionsyrkande gäller besöksvisering. Jag vill verkligen börja med att säga, att ju mer vi stänger in oss i det här landet, desto mindre kommer vi att ha att värna om. Det gäller också om vi stänger våra gränser.

När det gäller besöksviseringar har staterna i slutdokumentet från Wienkonferensen kommit överens om följande i punkt 16: När avslag på ett begärt besöksvisum skett skall ett skriftligt meddelande lämnas om motiveringen för avslaget. Möjligheterna att bemöta ett avslag för den som finns i Iran eller något annat land är nästintill obefintliga. I regel saknas motivering. Parten i målet befinner sig ofta utomlands och har inte ekonomiska resurser att skaffa sig ett ombud här i Sverige. Därför är de formella möjligheterna minimala att få ett muntligt eller skriftligt besked från Invandrarverket om orsakerna till avslaget.

Invandrarverket gör även den bedömningen att flyktingar har haft problem i sitt hemland. Ja, det är klart! Flyktingar kommer väl inte till Sverige om de inte har haft problem i sitt hemland. Det sägs också att de skulle ha smittat kvarvarande släktingar. Vilket uttryck! Detta antagande innebär alltid ett avslag på ansökan om besöksvisum. Jag har tagit del av ett sådant i dag, som var precis så absurt som man kan förvänta sig.

Även det här förfaringsättet strider mot Wienkonferensens slutdokument, som säger att en flyktings orsak till flykten inte skall ligga en släkting till last när denne ansöker om visering för besök.

Det kan knappast antas att det svenska solidariska samhällets intention är att SIV:s praxis, som i dag gäller för Iran, Turkiet och flera andra länder, skall syfta till att upprätthålla en viss acceptabel procentsats på bekostnad av flyktingars möjligheter att leva ett någorlunda normalt liv – som ju också innebär att deras släktingar kan komma hit och besöka dem.

Herr talman! Vi var inte med om slutjusteringen av detta betänkande. Vi yrkar bifall till reservation 1 av Folkpartiet, ställer oss bakom det särskilda yttrandet 2, om åldersgränser i utlänningslagen, och yrkar bifall till vår motion under mom. 4, om riktlinjer för besöksvisering.

Anf. 78 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara göra ett par kommentarer till Berith Erikssons anförande.

Vi skall inte blanda ihop saker och ting. Det var länge sedan vi här i riksdagen förbjöd placering av barn i häkte och fängelse. Det förekommer inte, utan barn placeras i särskilda förvarslokaler.

Min andra kommentar gäller misstanke om att någon håller sig undan. När det gäller beslut om förvar får man skilja mellan ärenden med omedelbar verkställighet och s.k. långa ärenden. Beslut i samband med omedelbar verkställighet till annat eller tredje land kan fattas omgående, därför att det då handlar om att kunna hantera återresor, då det kan bli fördröjning. Det är bakgrunden till att man måste kunna fatta beslut snabbt. Om man tittar på hur det hanteras i praktiken, finner man att den bild som Berith Eriksson ger inte stämmer när det gäller hur barnförvar sker.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa
utlänningsfrågor*

Anf. 79 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Jag måste då be Rune Backlund att ta kontakt med polisstationerna i övre Norrland för att höra om de har möjlighet att skjutsa ner barnfamiljerna direkt till Carlslund. Det är det enda förvaringsstället som finns i Sverige för barnfamiljer.

Som jag tog upp i mitt anförande, är det också fråga om åldersgränser, dvs. att 16-åringar sätts in i häkten och polisarrester.

Anf. 80 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Får jag när det gäller förvarslokaler säga att vi här i riksdagen tidigare har uttalat att särskilda lokaler skall iordningställas och att alternativa lösningar skall användas. Om något polisdistrikt inte klarar det, skall vi ta upp det med Rikspolisstyrelsen och be att man ser över de lokala reglerna för vad som skall göras i sådana här fall. Det här är inte någonting som de uttalanden vi har gjort här i riksdagen ger stöd för.

När det gäller åldersgränser har vi konstaterat att det ligger inom ramen för det uppdrag som den invandrapolitiska utredningen har. Vi bör rimligen där titta på vilka åldersgränser som skall sättas allmänt i utlänningslagen. Här finns en viss diskrepans mellan å ena sidan Barnkonventionen och å andra sidan de regler som tillämpas.

Anf. 81 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Det polisen i dag skulle behöva är en lag som säger att det i princip är förbjudet att ta barn i förvar med eventuella undantag i speciella situationer. Det var det som den proposition innehöll som kom tidigare och som utskottet ändrade, dvs. att det i princip är förbjudet att ta barn i förvar. Först då tror jag att vi skulle kunna få ner de här siffrorna, och att man på allvar började använda en samarbetsmodell med familjerna.

Anf. 82 ARNE JANSSON (nyd) replik:

Herr talman! I mitt anförande konstaterade jag att all tillgänglig statistik visar att utländska medborgare är kraftigt överrepresenterade bland dem som har lagförts och dömts för brott. Berith Eriksson kommenterade det med att säga att siffran inte blir så hög om vi plockar bort våra nabor. Jag förstår inte det påpekandet. Jag måste fråga Berith Eriksson: Är det då meningen att vi skall peka ut mer eller mindre brottsbenägna länder? Var det Berith Erikssons avsikt med inpasset?

Anf. 83 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Först och främst tror jag inte att man kan använda orden "kraftigt överrepresenterade" i alla sammanhang. De forskare som har sysslat med detta säger att de är överrepresenterade.

Det jag påpekade var att våra grannar från Norge, Danmark och Finland inte är flyktingar. De är väldigt många, vilket man kan se i statistiken. Jag tycker naturligtvis inte att det skall vara några andra regler för utländska medborgare än för övriga medborgare i det här landet. Det menade jag inte. Eftersom Ny demokrati kopplar ihop brottsligheten med flyktingmottagan-

det ville jag bara påpeka att det i brottsstatistiken inte är flyktingarna som är överrepresenterade.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Anf. 84 ARNE JANSSON (nyd) replik:

Herr talman! Jag vill åter påpeka att jag i mitt anförande talade om utländska medborgare. Jag kan bara repetera det för Berith Eriksson.

Om man läser statistiken finner man att det faktiskt finns grund för att säga att de utländska medborgarna är kraftigt överrepresenterade. Det finns belägg för det. Det skall man beklaga.

*Vissa
utlänningsfrågor*

Anf. 85 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Om man skall använda sig av statistik, som Ny demokrati gör i det här fallet, måste man först och främst se till att det finns en ordentlig redogörelse under olika brottsrubriker.

Det är bra om Arne Jansson nu bekräftar att han inte kopplar ihop brottsstatistik med flyktingmottagning. Gäller denna bekräftelse bara i det här inlägget, eller kommer den även att gälla i fortsättningen?

Anf. 86 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Som Arne Jansson på ett mycket bra och tydligt sätt har framfört har vi i ett antal motionsyrkanden framlagt våra synpunkter på flyktingpolitiken.

Vi har valt att i dag inte begära votering på de yrkanden som vi har framfört i våra reservationer. Mycket av detta kommer att beaktas i Invandrar- och flyktingkommittén, som jag själv sitter i. Där kommer vi naturligtvis att verka för dessa synpunkter.

Att jag deltar i den här debatten om SfU5, vissa utlänningsfrågor, har att göra med vår motion Sf22. Den handlar om visering. I den skriver vi:

”Sverige har sedan mitten av 80-talet haft en generös viseringspraxis. Sverige bör nu utvidga viseringskravet till de länder från vilka vi kan förvänta oss stora strömmar av asylsökande. Visumtvång borde exempelvis införas för alla medborgare i det forna Jugoslavien. Sverige måste ge en tydlig signal att våra gränser inte står vidöppna för asylsökande.”

Det är inte något märkvärdigt med detta. I betänkandet står det att motionärerna begär ett tillkännagivande om ett utvidgat viseringskrav, men sedan skrivs det: ”I juni i år fattade regeringen beslut om att införa krav på visering för medborgare i Bosnien-Hercegovina. Detta innebär att det numera föreligger viseringskrav för samtliga medborgare från det forna Jugoslavien. Utskottet anser därmed att motion Sf22 yrkande 16 är tillgodosedd.”

Detta stämmer inte. Jag skall inte säga att kansliet har haft dåliga kunskaper om detta. Det kanske mer är fråga om att man har blandat ihop begreppen. Man kanske tänkte på Restjugoslavien när man besvarade motionen. Det råder nämligen viseringsfrihet för Kroatien och Slovenien i det forna Jugoslavien. Huruvida utskottet har gjort rätt eller fel är i och för sig inte så mycket att tjafsa om. Det står dock helt klart att detta är fel, vilket kansliet också beklagar.

I måndags var jag tillsammans med Invandrar- och flyktingkommitténs huvudsekreterare på besök på Asylbyrå syd nere i Malmö. Jag kom då i kon-

takt med problemet när det gäller kroater och visering. Detta är sedan sen-
sommaren ett växande problem för Asylbyrå syd. Det kommer in bosnier
som är bosatta i Sarajevo. Dessa får kroatiska pass. Det är ungefär det-
samma som om Norge skulle utfärda ett pass för mig. Så kan det ju inte få
gå till.

Jag har inga belägg för om man i Kroatien på detta sätt vill medverka till
en etnisk rensning av de bosnier som finns och få bort dem från området.
Jag vet inte om det är så. Detta är i alla fall ett bekymmer för Asylbyrå syd
och för flyktingmottagningen över huvud taget.

De bosnier som kommer från Sarajevo och har kroatiskt pass – jag fick se
dessa pass när vi var på asylbyrån – kan antingen komma till Sverige som
turister eller som sedvanliga asylsökande. De tas emot. Man vet ju egentli-
gen inte hur man skall förfara med dem, eftersom landsidentiteten inte rik-
tigt är klar. Detta är ett växande problem.

Strax innan jag skulle hålla detta anförande ringde jag till asylbyrån för
att få reda på hur siffrorna såg ut för den senaste veckan, dvs. vecka 46. Det
finns nämligen siffror på hur många kroater som kommer in och hur många
bosnier med kroatiska pass som kommer in. Detta är egentligen en befängd
situation.

Under förra veckan kom det inte in några kroater, men det kom in 35 bos-
nier med kroatiska pass. Någon busslast har alltså åkt genom Danmark. På
grund av en nordisk gemensam överenskommelse finns det bara en kontroll
vid den första gränsen i Norden, dvs. vid gränsen mellan Danmark och Tysk-
land. Om man har ett kroatiskt pass kommer man vidare in i Danmark och
kan ta sig in i Sverige. Sedan får vi problem här. Vi kan inte avvisa dem. Vi
vet ju inte om det går att avvisa dem till tredje land.

Så fort en kanal täpps till – som nu när vi införde visering för medborgare
i Bosnien-Hercegovina – öppnas en ny möjlighet för dessa människor att
komma in i landet. Genom att vi införde viseringen för bosnier har vi i Sve-
rige sagt att vi inte skall ta emot andra än dem som kan få visum på vår am-
bassad nere i Zagreb.

Detta är ett bekymmer som vi på något sätt måste komma till rätta med.

En handläggare på kansliet anförde att bosnierna, om kroaterna utfärdar
någon form av pass till dem och de sedan söker sig till Sverige, skall direktav-
visas. Då uppnår man den avsedda effekten. Men det går inte att direktav-
visa dem. Detta kanske är ett bekymmer som man kan komma till rätta med
så småningom, men för mig framstår det som mycket vettigare att vi även
inför visering för människor som kommer från Kroatien.

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten mer. Jag skall bara avsluta
med att yrka bifall till motion Sf22 yrkande 16, vilket innebär att jag yrkar
avslag på utskottets hemställan i punkt 3.

Anf. 87 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Det är bara att beklaga att det har insmugit sig ett litet fel i
betänkandet. Även om utskottets kansli har tagit på sig skulden ligger natur-
ligtvis skulden ytterst på samtliga ledamöter som var närvarande vid juste-
ringen, som inte upptäckte misstaget med att det stod forna Jugoslavien i
stället för Restjugoslavien. Det borde vara den rätta formuleringen.

Er motion handlar ganska mycket om situationen allmänt. I sak är det inte så stor skillnad i behandlingen av frågan, som jag uppfattar det.

I den andra delen av Lars Moquists anförande talade han om den nu aktuella situationen för Asylbyrå syd. Jag kan bara konstatera att detta självfallet ytterst är en fråga för regeringen och Utrikesdepartementet. Att man utfärdar pass för andra än medborgare som har bosättningsrätt i det egna landet står ju i strid med de internationella regler som gäller.

Lars Moquist! Jag utgår från att den här frågan från svensk sida kommer att tas upp i kontakter med Kroatien. Självfallet kan man inte acceptera att passhandlingar används på det här sättet.

Anf. 88 LARS MOQUIST (nyd) replik:

Herr talman! Jag delar Rune Backlunds förhoppning om att den frågan skall lösas. Jag vill att den skall lösas genom att vi täpper till möjligheten för kroater att komma in i Sverige utan att ha visum. Jag vill att vi skall införa visumkrav även för kroater.

Anf. 89 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Regeringen har rätt att införa och avskaffa viseringar för olika länder. Om frågan blir aktuell med anledning av det här är det utan tvekan en regeringsfråga att avgöra om det finns behov av att införa viseringar eller inte. Frågan hamnar där förr eller senare.

Anf. 90 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag kände mig manad att gå upp och bemöta Lars Moquists inlägg. Som Lars Moquist påpekade har vi när det gäller det forna Jugoslavien inte visumtvång för människor från Slovenien och Kroatien.

Så till sakfrågan. När man börjar manipulera med viseringsregler får det en dominoeffekt. Man måste nämligen ständigt utöka viseringsreglerna. Kroatien vill bli av med de bosnier som kommer. Först försökte man med att över huvud taget inte släppa in bosnier utan att stoppa dem vid gränsen. Nu gör man i stället allt för att underlätta så att bosnierna kan komma vidare ut ur landet. Det är inte så lätt att genomföra det här med hjälp på plats eller i närområdet, eftersom man rubbar den etniska balansen i det absoluta närområdet.

I alla dessa länder, förutom möjligen i Slovenien, är det mycket oroligt. Om man skall upprätta flyktingläger för att tillfälligt ta hand om stora flyktingkaror måste man nog flytta sig en bit ifrån det oroliga området för att det skall lyckas. Vi kan ta händelserna i Makedonien som exempel. Vi har visumtvång för Makedonien. Det finns då inte samma möjlighet för albaner därifrån att ta sig till Sverige. Om jag inte minns helt fel sade ministern, i debatten när beslutet om visumtvång kom, att vår ambassad i Kroatien skulle göra generösa bedömningar beträffande bosnier som sökte visum till Sverige.

Anf. 91 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Berith Eriksson tar upp frågan om på vilket sätt det har börjat att bosnier kan ta sig till Sverige via Kroatien. Jag hoppas att Berith

Eriksson inte har rätt i att det skulle förekomma en överenskommelse inom regeringen om att man skall släppa igenom människor som bor i Sarajevo på kroatiska pass. Det vore befängt om det faktiskt var så.

Sedan sade Berith Eriksson också att man kanske rubbar den etniska balansen. Det resonemanget fick jag inte att gå ihop. Om det är på något sätt vi rubbar den etniska balansen i det här området, är det naturligtvis när stora flyktingströmmar kommer till Sverige. Dessa människor har då lämnat sitt område.

Vi intar en helt annan ståndpunkt än vad t.ex. danskarna gör. Vi har tittat på hur danskarna ordnar sitt mottagande av bosniska flyktingar. Danmark tar emot 12 000, medan Sverige tar emot 42 000. Vi i Sverige vill integrera människorna så fort som möjligt. De skall komma in i det svenska samhället, få jobb och lära sig svenska m.m.

I Danmark ser man det på ett annat sätt, nämligen att flyktingarna skall bibehålla sin identitet. De skall inte lära sig danska och gå i danska skolor. De skall bara ha tillfälligt uppehållstillstånd, först i sex månader och så småningom i två år. Det är den danska modellen. Vi har varit i Danmark och studerat den.

I Danmark är de dessutom så klarsynta att de inser att det kanske inte finns bostäder till flyktingarna när de återvänder till Bosnien inom tvåårsperioden. Man kommer att sätta hjul på de nybyggda barackerna och frakta dem med trailer till Bosnien eller något annat område där de kan placeras.

Trots att vi säger att man för samma politik i Sverige och Danmark har vi helt olika utgångspunkter när det gäller den bosniska gruppen. Jag förstår inte hur Berith Eriksson menar att den etniska balansen skulle rubbas om man satte stopp för fri visering för kroater.

Anf. 92 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Man tappar nästan hakan ibland när Lars Moquist gör sina inlägg. Menar Lars Moquist att vi håller på att rubba den etniska balansen i Sverige? Den etniska balansen rubbas naturligtvis i Kroatien när det kommer in alldeles för många bosnier, enligt deras sätt att se det. I Makedonien har man också uttalat att den etniska balansen rubbas i och med att alltför många kosovaalbaner bosätter sig i landet.

Det drabbar framför allt de albaner som kanske har bott i Albanien i hela sitt liv och arbetat där. Där har man börjat med samma utrensning som serberna i Kosova. I Kroatien har man aldrig varit särskilt intresserad av att få ta emot stora flyktingströmmar av bosnier. För någon månad sedan kom meddelanden om att man på alla sätt försökte stänga gränsen för bosnierna.

Anf. 93 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Det är klart, Berith Eriksson, att det blir en förändring i den etniska balansen mellan dessa grupper även i det forna Jugoslavien. Man bidrar mera till det genom att se till att dessa människor helt och hållet hamnar utanför sitt närområde.

När det gäller frågan huruvida vi i Sverige bidrar till den etniska rensningen eller inte kan vi egentligen bara se till debattsidorna i dag. Det är många som ifrågasätter om det inte är så att vi bidrar till den etniska rens-

ningen i det forna Jugoslavien genom att låta en grupp människor komma hit.

Det är dessutom konstigt att man iakttar så skild policy beträffande koso-voalbanerna och bosnierna. Det sker en fördrivning ifrån båda håll. Men den är naturligtvis mycket våldsammare i Bosnien än i Kosovo. Förhållandena är desamma, dvs. att man vill ha bort vissa människor. Man ser till att serber får komma till vissa områden och får förmåner för att bosätta sig där m.m. Det är samma typ av etnisk rensning. I Bosnien får vi dock se en mera hårdför variant. Det är ganska konstigt att vi för olika politik för bosnier och koso-voalbaner.

Berith Eriksson tar kanske mitt uttalande till intäkt för att båda grupperna skulle få stanna i Sverige. Jag tycker precis tvärtom, att ingen av dessa grupper skall få stanna i Sverige. Båda grupperna skall tillbaka till det här området, vid den tidpunkt när man inte behöver frukta för liv och hälsa.

Anf. 94 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Dessa människor vill nog själva tillbaka till sitt område när den dagen kommer att de inte behöver fly för att rädda sitt liv och sin hälsa. Vad är i så fall alternativet som Lars Moquist ser i dagsläget om de skall sändas tillbaka eller stängas in där? Övriga Europas länder har inte klarat av att hjälpa civilbefolkningen att få slut på kriget. Menar Lars Moquist att vi också helt skall svika de människor som försöker komma undan kriget?

Sverige och även FN har förklarat kriget och det sätt på vilket det förs som i högsta grad kriminellt.

Vi har tillsatt en internationell domstol. Vi har blockad för att sälja vapen till dessa länder. Vi kan naturligtvis inte dels skicka tillbaka människor som flyr undan detta krig – där man använder vapen –, dels skicka tillbaka människor till Kosova som inte vill delta – på den punkten håller jag med Lars Moquist – när de har flytt därifrån för att slippa delta i kriget. Det gäller ju också många av de bosnier, kroater och även serber som kommer till vårt land.

Anf. 95 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Berith Eriksson säger att dessa människor självfallet vill tillbaka. Jag är inte så säker på det. Man har gjort en undersökning bland unga män mellan 18 och 35 år där man inte fick belägg för att några över huvud taget ville tillbaka. Jag talar då om dem som kommit till Sverige – inte till Danmark. De vill stanna kvar i Sverige och ser inte något skäl att resa tillbaka. Det kan man ju förstå; särskilt om de har fått hit sina anförvanter.

När det gäller frågan om de skall skickas tillbaka med detsamma har vi sagt att de självfallet skall få tillfälligt skydd här i Sverige så länge de behöver det. Det är ju inte fråga om att skicka tillbaka dem nu. Men man skulle kunna följa den danska modellen, dvs. ha som utgångspunkt att människor ska tillbaka till sitt närområde.

I Danmark ser man till att följa den danska skolplanen. Man har bosniska muslimska lärare i landsbyarna som förmedlar de kunskaper som gäller för den bosniska läroplanen så att barnen och ungdomarna inte tappar några år

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Vissa
utlänningsfrågor

av sin undervisning på grund av att de måste vistas i ett annat land. I Danmark utgår man hela tiden från att dessa människor skall resa tillbaka.

Vi borde ha samma inställning här i Sverige, och inte se till att människorna så snabbt som möjligt integreras i det svenska samhället. Man har kanske i och för sig inte sagt att de 42 000 bosnierna med anhöriga skall stanna här för gott. Men de har fått permanenta uppehållstillstånd, och det är en signal om att vi ser positivt på att de stannar kvar i Sverige och integreras i det svenska samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

10 § Vissa pensionsfrågor m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU8 Vissa pensionsfrågor m.m. (prop. 1993/94:37 och 59).

Anf. 96 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Medan man nu i pensionsarbetsgruppen prövar frågan om att värdesäkra pensionsförmånerna, passar man på att successivt försämra villkoren för våra pensionärer och studerande. Detta gör man trots att det i många fall drabbar pensionärer som redan har det synnerligen svårt. Ca 700 000 pensionärer har en inkomst som varierar mellan 3 765 kr och ca 6 000 kr per månad.

Regeringens felaktiga beslut att försvara den svenska kronans fasta växelkurs – kosta vad det kosta vill – ledde, som vi alla vet, till en stor ekonomisk tragedi. Ny demokrati varnade oupphörligen för detta verklighetsfrämmande ställningstagande samt pekade på de följder som därmed skulle uppstå. Tyvärr fick vi rätt.

22, 60, eller fler miljarder bortkastade skattekronor senare – det beror på hur man räknar – började den svenska valutan flyta. Konjunkturinstitutet har nu fastslagit att det handlar om 1,9 %.

Regeringen har i sin proposition föreslagit att man skall bortse från de effekter som detta medför. I utskottet har regeringen fått stöd för detta tänkande från samtliga borgerliga partier, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Endast Ny demokrati motsätter sig beslutet. Vi anser det inte rätt att redan hårt drabbade grupper i samhället skall belastas för regeringens och socialdemokraternas misstag.

Dessa grupper har under hela 1990-talet varit utsatta för regeringens och socialdemokraternas terrorisering, bl.a. genom att man i ett av sina berömda krispaket tillämpade beräkningsgrunden för pensionerna på basbeloppet minus 2 %. Detta kompenserades marginellt med en höjning av pensionstillskottet plus kommunalt bostadstillägg.

Fastställandet av 1994 års basbelopp innebär att de som redan har det svårt får det sämre.

Den ogifta pensionär som endast har folkpension med mycket låg eller

ingen ATP får vid årsskiftet en höjning med 99 kr i månaden, inklusive pensionstillskottet. Den nya pensionen blir då 3 355 kr i månaden.

Herr talman! Basbeloppet infördes 1962. Syftet var helt enkelt att värdet på den allmänna försäkringen inte skulle kunna urholkas, och att de grupper som omfattades av basbeloppsbegreppet skulle få ta del av den värdetillväxt som samhället genererade. Vid tiden för införandet hade samhället låg inflation och hög tillväxt. Resonemanget tedde sig därför naturligt. Basbelopp används nu även inom andra områden såsom sakförsäkring, privata avtal och kontrakt samt inom banksektorn.

Det som var gårdagens lösning har blivit dagens problem.

En viktig uppgift måste vara att ompröva ett system där omfördelning av samhällets krympande resurser sker enligt föråldrade modeller. BNP-förändringen i Sverige har varit negativ under en längre tid. Samtidigt får de vars inkomster är baserade på basbelopp en större del av den totala kakan. Att vissa samhällsgrupper får en automatisk löneökning, utan att samhället i stort växer, orsakar en orättvis förskjutning av välfärden.

Det svenska samhället är fullt av avtal som indexeras upp år efter år. Detta system verkar mot samhällets intresse av prisstabilitet, eftersom förhandlingarna alltid utgår från en summa som har höjts automatiskt. Många gigantiska avtal som sjukförsäkringar och folkpension drabbar den offentliga sektorn med automatiskt växande kostnader varje budgetår. Det är kostnader som inte på något sätt återspeglar välfärden.

En åtgärd som bekämpar både den okontrollerade inkomstförskjutningen och det automatiska inflationshöjandet vore att se till att basbeloppet inte enbart återspeglar prisutvecklingen utan även den reella standardutvecklingen i samhället. Detta görs genom att eventuella förändringar i basbeloppet görs med hänsyn såväl till förändringar i bruttonationalinkomsten som till inflationen. Vi betvivlar att det finns en formel som återspeglar verkligheten, men det är givet att basbelopp på ett bättre sätt kan återspegla förändringarna om fler ekonomiska faktorer analyseras och läggs till grund för beräkningen.

En stor del av statens utgiftshöjningar styrs direkt via indexeringar. Detta är ett oacceptabelt beroendeförhållande och bidrar uppenbarligen till att förvärra budgetunderskottet. Hela systemet med indexeringar på utgiftssidan måste snabbt ses över. Frågor om beräkning av basbelopp och användningen av indexeringar i övrigt hänger nära samman med varandra.

Basbeloppet fastställs för varje år av regeringen. Före 1982 kunde basbeloppet ändras flera gånger under ett år. Med hänsyn till att de föreslagna förändringarna av basbeloppsbereäkningen måste kunna få snabbt genomslag är det inte lämpligt att binda basbeloppet för hela 1994. En begränsad giltighetstid av visst basbelopp kräver lagändring. Det förefaller rimligt att i avvaktan på nya regler, vilka med nödvändighet måste komma med det snaraste, bestämma basbeloppet för ett kvartal i sänder.

Oavsett vilken metod man använder eller vilka förändringar som görs får dessa inte i någon nämnvärd omfattning drabba de sämst ställda grupperna i samhället, vilka inte kan påverka sin egen situation – framför allt fattigpensionärerna. Den av regeringen i propositionen föreslagna ändringen kan

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa pensions-
frågor m.m.*

drabba fattigpensionärerna. Regeringen bör även av det skälet återkomma med ett nytt förslag till förändring av basbeloppsberäkningen.

Herr talman! Med det nu anförda yrkar jag bifall till min reservation i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 8, mom. 1.

Anf. 97 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Detta betänkande hänger på sätt och vis ihop med två betänkanden som vi tidigare i dag har behandlat här i kammaren, nämligen betänkandet om KBT och betänkandet om vissa sjukförsäkringsfrågor. Det är delvis de grupper som det där handlar om som i det här sammanhanget får det sämre.

I det nu aktuella betänkandet finns det en motion och en meningsyttring från oss i Vänsterpartiet. Återigen aktualiserar vi ett krav som vi även tidigare har ställt och som gäller en höjning av pensionstillskottet. Utskottet svarar i betänkandet att Pensionsarbetsgruppen, som nu jobbar med dessa frågor, skall komma med en lösning. Förhoppningsvis gör man det. Men det är ju nu som kostnaderna har ökat, så det är nu som pengarna behövs.

Jag tror inte att det handlar om en grupp människor som har sparade slantar att ta av i väntan på att sittande utredning blir klar och i väntan på remissbehandling och ett färdigt förslag. Det är faktiskt ovärdigt att den här gruppen pensionärer skall behöva leva under socialbidragsnormen och behöva ansöka om socialbidrag. Det hade kanske varit klokt att, även om det gällde tillfälligt, höja pensionstillskottet till en sådan nivå att man åtminstone kom ovanför socialbidragsnormen.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till vår meningsyttring.

Anf. 98 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag har alltid tyckt att det är bra när människor håller sig till korrekta fakta.

I dag är det oerhört få pensionärer i Sverige som över huvud taget kommer upp till socialbidragsnivå. Det är faktiskt genom det särskilda KBT som vi i tidigare ärende talade om som man har sett till att ingen råkar ut för något sådant, utom när mycket speciella omständigheter föreligger – t.ex. om någon har en förmögenhet och därför råkar ut för litet otrevliga skatteeffekter.

Med de ändringar som vi här tidigare föreslagit och med de beräkningar som vi har gjort är antalet människor som får särskilt KBT endast 10 000. Antalet utsatta pensionärer i Sverige har väl aldrig varit så litet.

Men åter till vad ärendet handlar om. Det gäller alltså proposition 1993/94:37 om vissa pensionsfrågor. Förslaget gäller ändringar av basbeloppet. Jag beklagar självfallet att sådant här måste göras. Men det måste göras beroende på Sveriges utsatta läge efter *många* år av en mycket felaktig politik.

Riksdagen fattade i fjol beslut om en minskning av basbeloppet med 2 procentenheter vid beräkningar av de allmänna pensionsförmånerna. Men man gjorde undantag för vissa grupper som kan vara extra utsatta. Det gäller då beräkningar av särskilda folkpensionsförmåner, handikappersättning, vårdbidrag och särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

I proposition 37 föreslås att man dessutom skall bortse från de direkta effekter på konsumentprisindex som följer av höjda priser på importerade och importkonkurrerande varor till följd av den svenska kronans sjunkande värde mellan den 19 november och den 18 december 1992.

Ny demokrati säger sig värna om fattigpensionärerna. Deras situation har jag redan kommenterat. Samtidigt kräver man att basbeloppet skyndsamt skall förändras vad gäller beräkningsmetoderna för att minska utgifterna för pensionssystemet. Den argumenteringen hänger dock inte samman. Men låt oss ta upp frågan punkt för punkt:

1. Fattigpensionärerna, de sämst ställda pensionärerna, skyddas bl.a. av regler för SKBT och, naturligtvis, av det kommunala bostadstillägget. Dessa regler har tidigare i dag berörts här. Som jag också sade tidigare räknar man med att de som år 1994 behöver SKBT kommer att vara så få som 10 000 personer.

2. När basbeloppet knöts till pensionssystemet på 60-talet utgick man från konsumentprisindex. Syftet var att hålla pensionerna på samma nivå realt som den som gällde pensionsdagen. Detta ansågs kunna bidra till att hålla systemet finansiellt sunt.

På vilket sätt skulle det ske? Jo, man räknade med en tillväxt om 2–3 % per år. Därför ansåg man sig kunna betala ut en hög pension vid pensionsdagen. Sedan skulle pensionen successivt minska i förhållande till de aktivas inkomster och de nyblivna pensionärernas standard. Man åstadkom alltså ett pensionssystem där pensionerna successivt skulle minska under pensions-tiden.

Om vi knyter pensionerna till ett följsamhetsindex, ett standardindex, som Ny demokrati föreslår, innebär det att pensionerna sänks vid låg tillväxt och höjs när tillväxten är högre. Jag håller med om att det är en fördel, för då får vi så att säga en samvariation med de yrkesaktivas standard. Vi får räkna med en genomsnittlig tillväxt på 1,5 % över en litet längre tidsperiod. Det betyder att detta system inte blir så mycket billigare. Över huvud taget blir det inte billigare, men vi behöver kanske inte ta så stora risker.

Pensionsarbetsgruppen arbetar med denna typ av standardindex. Jag anser det dock vara mycket olyckligt om man bryter ut en enda bestämmelse från pensionssystemet, från sitt sammanhang, och ändrar den. Därför anser jag, med hänvisning till Pensionsarbetsgruppens arbete, att vi måste avvakta tills det finns ett helt förslag.

Jag hoppas att Pensionsarbetsgruppen snart är färdig med sitt förslag, för jag tycker att det är bråttom. Som alla andra beklagar också jag de ständiga ändringarna av basbeloppet. Men detta är det minst dåliga när det gäller så här kortsiktiga lösningar. Vi arbetar ju faktiskt med problemet, och jag tycker att arbetet har gått bra. Det vore bra om vi här i kammaren till våren kunde enas om att genomföra de förslag som Pensionsarbetsgruppen sannolikt kommer att lägga fram.

Berith Eriksson talar för ett tillkännagivande om en väsentligt höjd grundpension. Men det är en mycket dyrbar förändring, som dessutom skapar en rad tröskeleffekter av, skulle jag vilja säga, inte lättlöst art. Pensionsarbetsgruppen har lagt, och lägger fortfarande ner, mycket tid på studier av olika

lösningar vad gäller en acceptabel, ja, en god garantinivå i ett moderniserat pensionssystem.

Konsekvensanalyser görs också. Det kan jag försäkra Berith Eriksson om. Vad som efterlyses är alltså faktiskt redan gjort och kommer snart att publiceras.

Jag yrkar mot den bakgrunden avslag på reservationen och meningsyttringen av suppleant. Jag yrkar alltså avslag på Arne Janssons och Berith Erikssons yrkanden här i kammaren.

Anf. 99 ARNE JANSSON (nyd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Margit Gennser riktigt uppfattade vad vi ville tala om, nämligen att basbeloppet inte enbart återspeglar prisutvecklingen utan också den reella standardutvecklingen i samhället. Vi får alltså inte hela tiden gå efter redan inrutade mallar, utan vi måste ta hänsyn till hur samhället i övrigt utvecklas. Man får inte hela tiden bestämma en indexering, som skall utvecklas, eskalera, som vi har bestämt utan att hänsyn tas till händelser runt omkring. Vi måste se på KBTI på ett annat sätt. Vi får alltså inte följa den inrutade traden utan hänsyn till vad som händer runt omkring oss.

Sedan kan man peka på försämringen för pensionärerna. Den började redan vid skatteomläggningen och gäller alltså fr.o.m 1991. Då minskades ju beloppet i förhållande till konsumentprisökningen med 2,93 procentenheter. Denna utveckling har fortgått under hela 90-talet. Jag tycker att det är synd att det hela tiden är nämnda grupp som skall behöva drabbas. Jag vet, och det sade jag i mitt huvudanförande, att dessa människor har kompenserats. Men jag anser inte att de har kompenserats på rätt sätt. Jag tycker att fel grupper i samhället drabbas.

Anf. 100 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! I framtiden får man nog tänka sig en indexering av olika kontrakt på olika sätt. Vi kan säkerligen inte ha standardindex när vi skall räkna fram hur försäkringsbelopp för fastighetsförsäkringar osv. skall höjas. Då behövs det säkert andra index. Således tror jag inte att vi komplicerar frågan för frågans egen skull.

Vad vi i Pensionsarbetsgruppen sysslar med är en översyn av hela systemet, inklusive indexeringen. Indexeringen måste anpassas till de försäkringskontrakt som behövs för framtiden. Därför tycker jag att det är felaktigt att bryta ut den här frågan nu, allra helst som ett betänkande måste föreligga inom den närmaste tiden.

Vidare tror jag att det är fel att göra delvisa förändringar nu. Hela systemet måste ses över på en gång. Det får sedan återverknningar på alla anknytningsarna till basbeloppsindexeringen. Där tror jag att det behövs andra överväganden och andra arbetssätt för att få någorlunda fasta regler när det gäller kontrakten. Det bästa sättet att få minsta möjliga problem är ju att hålla inflationen på en låg nivå.

Anf. 101 ARNE JANSSON (nyd) replik:

Herr talman! Jag förstår att man jobbar med det här och att detta studeras i olika grupper. Men regeringen har fattat en del felaktiga beslut när det gäl-

ler försvaret av kronans växelkurs. Mottot var: Kosta vad det kosta vill. Konjunkturinstitutet har nu fastslagit att det handlar om 1,9 %. Varför skall detta då drabba pensionärer och studerande? Varför slår man så att säga ut de här felaktiga besluten på just nämnda grupper? Kan pengarna inte tas in på annat sätt, så att nämnda grupper inte behöver belastas?

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa pensions-
frågor m.m.*

Anf. 102 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Egentligen skall vi inte diskutera valutapolitik här. Men man stod väl inför ett svårt problem. Man skulle ju tala om för omvärlden att vi hade övergivit devalveringspolitiken, vilket jag tror var väldigt viktigt för att på lång sikt få en viss, och bättre, syn på svensk ekonomi. Vi orkade inte med det här beroende på mycket stora valutaspekulationer. Möjligtvis kan jag hålla med om att man kanske skulle ha fattat beslut någon vecka tidigare – det är då alltså inte fråga om månader, utan om veckor. Det gäller svåra avgöranden, men det är ändå lätt att titta bakåt när man har facit i sin hand. Ingen vet dock egentligen vad som är rätta tidpunkten när man är mitt uppe i det hela.

Vår ekonomi ser ut som den gör. Ni säger mycket klart i er motion att pensionssystemet är för dyrt. Vi försöker att göra en anpassning med minsta möjliga skadeverkningar. Men anpassningar är alltid svåra. Förändringar är svåra, för människor är konservativa – i dålig bemärkelse. Men jag tror faktiskt att arbetet i Pensionsarbetsgruppen har skett i ett väldigt gott klimat. Det kunde vara en utomordentligt god signal till omvärlden om att vi nu gör någonting. Det betyder dock att alla saker måste göras på en gång och att det finns ordentligt tilltagen tid för en presentation.

Anf. 103 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Margit Gennser säger att man skall hålla sig till fakta och till ämnet. Men de flesta politiska frågor låter sig inte utan vidare avgränsas. Ändringar i beräkningen av basbeloppet innebär dock en försämrad ekonomi för pensionärer med låg eller ingen ATP.

Sanningen är litet obehaglig ibland. Men enligt siffror från år 1992 lever 0,5 miljoner pensionärer under mycket knappa villkor. En majoritet av dessa är kvinnor, och minst en tredjedel – alltså fler än 160 000 personer – lever under dagens socialhjälpnorm.

När det gäller vår motion och vår meningsyttring vill jag säga att de handlar om att nämnda pensionärsgrupper skall ha kompensation för den försämring som en förändring av basbeloppet innebär.

Anf. 104 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Ja, visst skulle det vara önskvärt att alla människor fick det bättre ekonomiskt sett. Tittar vi på hur välståndet har ökat i vårt land över en längre tid, finner vi att per capita-tillväxten sedan 60-talet har ökat med 94 %. Den privata konsumtionen har ökat med 68 % per capita. Vidare kan vi konstatera att de som har fått en mycket stor del av den här tillväxten faktiskt har varit pensionärerna. Det gäller då de pensionärer som har haft det sämst ställt.

Nu har vi råkat ut för väldigt stora problem i svensk ekonomi. Vi hör talas

om mer och mer av generationsmotsättningar. De yrkesaktiva anser faktiskt att de äldre generationerna har fått för mycket. I det läget måste vi nog dra ner överallt. Vi har försökt att göra det så balanserat som möjligt.

Genom det särskilda kommunala bostadstillägget och kommunala bostadstillägg när det gäller att hjälpa människor som har högre hyror – det gäller inte bara rika, utan ofta handlar det också om äldre som måste flytta till nya, bättre anpassade bostäder – försöker vi att få människorna att gå så skadeslösa som möjligt ur den här processen. Men vi måste nog acceptera det här med en nedskrivning av basbeloppet. Jag tycker dock att det är olyckligt om detta sker år efter år. Vi måste ju ha en trygghet och fasthet i pensionssystemet.

Därför säger jag att det vore väldigt bra om vi fick en ordentlig förändring av pensionssystemet som innebär trovärdighet och att vi kan ha fasta spelregler. Dessutom tror jag att det skulle ge mycket goda signaler till dem som arbetar inom de ekonomiska sektorerna, både i utlandet och i Sverige. Det är viktigt att man ser att vi tar itu med de här problemen och att vi kan få en tillväxt.

Det enda som hjälper de verkligt svaga i ett land är en ekonomi som ger tillväxt, och det är vad vi bör arbeta för. Därför tror jag att man kan acceptera den här förändringen.

Anf. 105 BERITH ERIKSSON (v) replik:

Herr talman! Naturligtvis finns det vinnare bland pensionärerna. Men den grupp vi här talar om har inte vunnit. Det är en grupp som har låg eller ingen ATP och som inte har några avtalspensioner, fallskärmsavtal eller liknande. Det finns väldigt stora grupper bland pensionärerna som har varit vinnare.

Men jag måste i det här fallet säga som Arne Jansson: Varför måste just den här gruppen pensionärer drabbas? Kan man inte hitta något sätt att kompensera dem, även om det skulle vara i ett kort perspektiv? Vad vår motion och meningsyttring handlar om är att kompensera dessa pensionärer genom att höja pensionstillskottet.

Anf. 106 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Det är en litet naiv bild av hur det ser i ut i verkligheten. Det finns vissa grupper som har det mycket dåligt. Det är ofta äldre kvinnor som har en viss förmögenhet, bunden i en fastighet som ger väldigt dåliga intäkter. De får inte KBT på grund av denna förmögenhet eller ett förhållandevis litet KBT. Dessa har verkligen råkat illa ut och har en mycket dålig inkomststandard. För de andra har vi försökt hålla uppe standarden, som ligger långt över socialbidragsnivån, vilket också syns i statistiken. Över en 10–20-årsperiod har den gruppen minskat högst betydligt.

Det är alldeles klart att om basbeloppet minskar med 1,9 %, får alla det sämre. Så är det helt enkelt. De som har högre pension får faktiskt i absoluta tal det mycket sämre än de som har lägre pension. Som jag sade tidigare har vi faktiskt höjt gränsen för KBT. Jag skulle tippa att det gynnar de äldre som flyttar till de senast byggda servicebostäderna. De har ofta en ganska låg inkomststandard.

Anf. 107 SIGRID BOLKÉUS (s):

Herr talman! I detta betänkande på s. 4 tas frågan upp om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård för sjukt eller handikappat barn. I motion 1992/93:Sf227 framhöll Doris Håvik och jag att "regeln om att det särskilda pensionstillägget skall minskas i motsvarande mån som sker vid förtida uttag av ålderspension i visst fall fått en av lagstiftaren sannolikt inte avsedd tillämpning".

Exemplet i motionen gäller en kvinna i Bollnäs som vårdat sin handikappade son sedan barnets födsel. Enligt första beskedet från försäkringskassan skulle hon få ett särskilt pensionstillägg på 1 404 kr i månaden. Snart kom ett nytt besked om att tillägget skulle bli 983 kr i månaden i stället. Eftersom hon trots förslitningsskador vid 60 års ålder sökte förtida uttag av pensionen i stället för sjukpension, reducerades även det särskilda pensionstillägget.

I betänkande 1992/93:SfU14 delar utskottet vår uppfattning och skriver att "en reduktion av det särskilda pensionstillägget på grund av förtida uttag av ålderspension för tid innan detta tillägg infördes ger ett otillfredsställande resultat. Det finns därför anledning för regeringen att se över de aktuella reglerna." Utskottet tillstyrkte alltså vår motion om tillkännagivande men inte vårt yrkande om att gjorda reduktioner från januari 1991 skulle återbetalas.

Herr talman! Jag är mycket glad över att de pensionärer som berörs inte får en livsvarig reduktion av det särskilda pensionstillägget och att förändringen träder i kraft redan den 1 januari 1994, alltså om några veckor.

Tyvärr delade inte utskottet åsikten att de pengar som dragits av skall återbetalas retroaktivt. Det rör sig enligt propositionen om bara ca 50 pensionärer. Regeringen beräknar kostnaden för något högre pensionstillägg till ca 90 000 kr/år. Huvudsaken är dock att lagstiftningen ändras och att ärendet handlagts så snabbt.

Jag har, herr talman, inget yrkande men jag är glad över att vi har fått se resultat på tio månader.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 14 §.)

11 § Bilprovning

Föredrogs

trafikutskottets betänkande

1993/94:TU2 Bilprovning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 14 §.)

Prot. 1993/94:30

25 november 1993

*Vissa pensions-
frågor m.m.*

12 § Vissa parkerings- och yrkestrafikfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1993/94:TU3 Vissa parkerings- och yrkestrafikfrågor.

Anf. 108 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation i betänkandet. Det innebär: bort med lappisar och fram för kvarterspolisier.

Anf. 109 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tänker tala några minuter om det som vi brukar kalla för parkeringsböter. Det finns också en mera formell benämning på parkeringsböter. Officiellt står det så här i betänkandet:

”I motion T414 (m) framhålls att tillämpningen av kontrollavgiftslagen kännetecknas av en rad i motionen närmare angivna felaktigheter och brister. Motionären” – det är jag – ”vill mot den bakgrunden att riksdagen hos regeringen begär en utredning om parkeringslagstiftningen”.

Det önskemålet har trafikutskottet inte velat villfara. Jag skulle naturligtvis ha varit mycket glad om trafikutskottets ordförande och gärna också vice ordförande hade varit här. Nu är utskottet företrätt av en partivän till mig, Jan Sandberg. Han är utomordentligt kunnig, men det är mycket roligare att debattera med någon som inte tillhör samma parti.

Jag skall emellertid fråga här om man i trafikutskottet har funderat över innehållet och sakframställningen i min motion. Jag utgår ifrån att alla som har varit med vid ärendebehandlingen också har läst motionen.

Vad jag pekar på är rent rättsvidriga förhållanden. Faktum är att vi genom lagen om parkering på tomtmark har gett dem som ofta brukar betecknas som kommersiella krafter rätten att fungera som domare över enskilda människor.

De allra flesta av oss är försedda med körkort. Använder man bil brukar man någon gång, även om man är aldrig så ordningsam, råka ut för en felparkeringslapp. Då säger någon som kanske vill göra sig rolig: ”Här står en motionär som har råkat ut för flera felparkeringar.” Nu hör det till saken att jag inte har drabbats mer än med det normala för en bilförare. Men jag har tagit del av några människors, medborgares, fall i avseende på just parkering på tomtmark.

Jag skiljer alltså mellan parkering på tomtmark och parkering på gatumark. Det är litet olika lagstiftning som gäller, vilket framgår av det förträffliga betänkandet. Jag ser nu till min glädje att såväl utskottets ordförande som vice ordförande är här. Då kan vi kanske tala om det faktum att även Kommunförbundet – om jag nu har uppfattat betänkandet rätt – instämmer i det som jag har påpekat i min motion. Man hänvisar till Åklagarutredningens förslag. Jag tror att Åklagarutredningen har gjort ett gott arbete, men jag beklagar att jag måste säga att det inte kan svara upp emot behovet av en översyn, en parlamentarisk utredning om detta med parkering på tomtmark. Och ta gärna med också parkering på gatumark i en sådan utredning.

När man har upplåtit tomtmark till en firma och detta finns med i en stads-

plan, dvs. när kommunen har konstaterat att man där kan ställa ifrån sig bilen, har enligt lag detta företag – det kan röra sig om ett femtiotusen-kronors-bolag eller en enskild firma – rätt att ta ut en kontrollavgift på upp till det belopp som tillämpas i kommunen, upp till 700 kr i Stockholm och 500 kr i andra städer. Företaget brukar ofta tillämpa den policyn att bilen inte får stå parkerad i mer än 5 minuter utan att betalning erläggs. I annat fall uttas en kontrollavgift. Man ger alltså 5 minuters respit, t.ex. för att bilföraren skall kunna gå och hämta växel till ett giltigt parkeringskvitto.

Det gäller för den som anser sig ha blivit felaktigt "lappad" att genast ringa det telefonnummer som står angivet. Ofta är telefontiden begränsad till mellan kl. 10 och kl. 11, och då är det upptaget hela tiden. Det är också vanligt att telefonnumret går till en annan stad, t.ex. Norrköping. Tusentals svenskar har råkat ut för detta. Det vill till att man har ett sådant arbete att man har telefon på skrivbordet och kan ringa obehindrat på arbetstid. Den som jobbar på en verkstad och kanske inte ens har en telefonautomat tillgänglig befinner sig i ett rättsligt underläge.

Fördelen med den kommunala parkeringen är att man kan gå till Polisen eller till kommunen och klagat. Man har kanske alldeles fel, men det får man ju veta då. Man har kanske ställt sig fel eller har inte betalat ordentligt. Om man däremot parkerar på privat tomtmark där ett företag tar ut avgift, är man i de flesta situationer rättslös. Visserligen kan man överklaga eller begära inhibition, och då förs ärendet upp i tingsrätten. Men hur många är det som vill ta risken att förlora? Ärendet rullar på under hand. Det tillkommer den ena indrivningsavgiften efter den andra. Efter en kort tid kan kostnaden vara uppe i 800–900 kr. Jag antar att det finns någon här i församlingen som har varit med om detta.

Jag företräder ett parti, vars ideologi talar för fri företagsamhet. Men jag är ledsen att behöva säga att jag tror att det är nödvändigt att kommunerna tar hand om parkeringssystemet, såvida inte lagstiftningen ändras så, att systemet blir acceptabelt i en rättsstat. Det är det inte i flertalet fall, där vederbörande har blivit orättmätigt försedd med en s.k. böteslapp.

Jag ber att få hänvisa till motion T414. Jag tror att de flesta kan känna igen sig i det som där sägs och kan hålla med mig om detta. Jag begär inte det orimliga, vilket skulle vara att utskottets företrädare Jan Sandberg skulle säga okej och föreslå att kammaren skulle besluta i enlighet med motionärens önskan. Det vore orimligt. Jag har varit riksdagsledamot i 18 år, och något sådant har aldrig inträffat, så det lär det inte göra nu heller. Men snälla ni, fundera över detta och dra nytta av erfarenheten. Ofta har den firma som bedriver jakt på parkeringssyndare en annan firma som driver in pengarna och som i sin tur har samma adress som t.ex. den juridiska byrån, som redan har skrivit ut indrivningslappen. Jag tycker att det handlar om en maffiaverksamhet. Därmed, herr talman, lämnar jag talarstolen.

Anf. 110 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Jag är ledsen om jag gör Göthe Knutson besviken, men jag kommer inte att yrka bifall till motionen. Däremot yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationen.

Det finns en ganska allmänt utbredd uppfattning om att det här parke-

ringssystemet är dyrt och krångligt och att det förekommer missbedömningar och felaktigheter, bl.a. hos vissa privata parkeringsbolag. I motionen krävs att man skall tillsätta en parlamentarisk utredning som skall behandla det som anförs i motionen. Utskottet har avstyrkt motionen. Jag kan berätta för herr Knutson att utskottet har tagit del av och funderat över innehållet i motionen. Jag har gjort det, och jag är övertygad om att alla i utskottet har gjort det. Jag har viss förståelse för de synpunkter som förs fram i motionen.

Man kan då fråga sig varför utskottet avstyrker motionen. Det har pågått en utredning och det pågår ett beredningsarbete. Att detta har tagit litet tid beror på att man anser att det finns anledning att överväga bl.a. sådana frågeställningar som Göthe Knutson har tagit upp i sin motion. Kommunförbundet har i ett remissvar framfört – kanske inte i samma ordalag – liknande åsikter och uppfattningar som Göthe Knutson i vissa delar för fram i sin motion. Det pågår alltså ett beredningsarbete.

Jag vill bara antyda att det finns varierande sätt att komma till rätta med problemet. Om jag talar för mig själv och mitt parti i de olika kommunerna, försöker vi att verka för att få ned de kommunala parkeringsavgifterna. Därmed tvingas även de privata parkeringsbolagen att sänka sina avgifter. Jag hoppas att både herr Knutson och jag så småningom, när det kommer ett förslag, kan vara ganska nöjda med detta förslag. Hur som helst kommer vi då att ha möjlighet att ta nya initiativ om så krävs.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 111 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Göthe Knutson frågade om vi hade läst hans motion. Naturligtvis läser vi sådana viktiga motioner, speciellt om de väckts av Göthe Knutson.

Jag undrar dock om Göthe Knutson har läst vår motion. Den täcker även parkering på just tomtmark som kontrolleras av privata bolag. Motionen täcker också in parkering på kommunal mark. Vi vill alltså inte alls ha dessa skatteindrivande lappisor, utan vi vill att hela systemet skall skötas av kvarterspoliser just på grund av att det har gått litet rättsröta, både i lappisystemet och när det gäller tomtmarksparkering som sköts av privata bolag. Därför föreslår jag herr Knutson att ni tillstyrker vår reservation. Då kommer vi en bit på vägen.

Anf. 112 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Man säger "herr" till mig. Jag hoppas att jag som ledamot fortsättningsvis blir benämnd vid förnamn.

Jag har naturligtvis läst den motion som Kenneth Attefors talade om och även andra motioner som behandlas i detta betänkande. Annars kan man hamna i förlägenhet.

Jag har en delvis annan uppfattning. Vi måste faktiskt ha någon form av kommunal parkeringsövervakning, åtminstone så länge det inte finns tillräckligt många poliser. Det finns 16 700 polistjänster i vårt land. Därtill kommer ett antal administrativa befattningar inom Polisen. Såvitt jag förstår är detta inte tillräckligt – i varje fall inte enligt den bedömning som jag har tagit del av – för att man skall kunna ålägga Polisen uppgiften att övervaka också

parkeringsplatserna. Vid gator och på s.k. gatumark är det naturligtvis polisen som sköter kontrollen.

Det måste finnas utrymme för också andra sorters parkeringsplatser. Men de privata parkeringsbolagen skall inte ha den rätt att agera domstol som nu tillkommer dem.

Anser ni i utskottet att det är schyst mot den enskilde medborgaren att inte kunna få tala ut om sin sak, när vederbörande har blivit "fellappad", om jag nu får komma med ytterligare citationstecken? Det får man alltså göra när det är kommunal parkeringsövervakning. Man går till Polisen eller kommunens parkeringskontor. Men det är nästintill omöjligt att komma i kontakt med det privata parkeringsbolaget, vars huvudkontor och telefonadress finns på andra orter.

Som jag sade vill det till att man har ett sådant jobb att man kan använda telefonen på dagtid. Om inte, är man offer för något som jag anser vara fullkomlig rättsröta i en rättsstat.

Anf. 113 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Ledamoten Knutson hade synpunkter på tillgängligheten. Det är ingen felaktighet att säga att det under lång tid har framförts synpunkter på tillgängligheten också vad gäller vissa kommunalanställda tjänstemän. Jag vill inte påstå att det här enbart är ett problem i den privata sektorn.

Låt oss nu avvakta den beredning som pågår. Men under tiden kan vi kanske göra insatser, var och en på sitt område, genom våra partirepresentanter i de olika kommunerna när det gäller beloppsgränsen för dessa avgifter för att därigenom styra ned beloppen i de privata företagen.

Herr talman! De som äger marken är väldigt ofta kommunalägda fastighetsbolag, köpcentrum där kommunen har ägarinflytande osv., så det finns alltså mycket att göra på detta område genom befintliga kanaler.

Men vi är överens om att detta behöver ses över. Så sker också, och det kommer förhoppningsvis snart förslag i den riktning som jag och delvis herr Knutson eftersträvar.

Anf. 114 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag uppskattar naturligtvis partivännen Jan Sandbergs förståelse och allmänt välvilliga hållning i frågan.

Som jag redan inledningsvis sade är jag klar över att min motion inte kommer att bifallas. Den är dock hänvisad till Åklagarutredningen. Eftersom jag är ledamot i justitieutskottet har jag faktiskt läst de båda delbetänkanden som har presenterats. Jag hoppas att man vid beredning i departementen – det blir väl minst två – ser allvarligt på den här frågan.

Jag noterar att ingen har gjort några invändningar mot min beskrivning av det rättsliga underläge som den vanlige medborgaren hamnar i, såvida han/hon inte är exempelvis advokat eller jurist av annat slag och därför vet hur en sådan här fråga skall hanteras.

Det är alldeles för många människor i Sverige som bokstavligen stressas av regler och rättsordningar kring parkeringsverksamheten. Jag upprepar än en gång, även om det kanske är onödigt, att jag förvisso företräder fri före-

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Vissa parkerings-
och yrkestrafik-
frågor*

tagsamhet och anser att kommersiella krafter äro goda. Men undantag finns. På det här området är det sorgligt och bedrövligt. En förändring behövs. Jag kommer naturligtvis – detta är inget hot utan ett konstaterande – att fortsätta att fästa riksdagens och departementschefernas uppmärksamhet på denna dåliga sida av det svenska samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

13 § Banrätt m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1993/94:TU4 Banrätt m.m.

Anf. 115 JARL LANDER (s):

Herr talman! Under en lång följd av år har inga större järnvägsinvesteringar gjorts i det här landet. På det sättet har det kanske egentligen inte funnits behov av lagstiftningar som har krävt snabba beslut och ställningstaganden om hur och när järnvägsinvesteringar skall komma i gång.

Men efter 1988 års trafikpolitiska beslut har järnvägsinvesteringarna alltför långsamt nått sådana nivåer att man kan se att lagstiftningen i landet inte riktigt överensstämmer med de beslut som bl.a. riksdagen fattar. Det har bl.a. visat sig att stora investeringar längs Västkustbanan exempelvis har blivit kraftigt försenade på grund av att Banverket inte fått åtkomst till den mark som behövs för att göra de investeringar som riksdagen och därmed samhället redan har beslutat om. Detta beror på att det inte finns en lagstiftning som gör att det snabbt går att komma i gång med dessa investeringar. På vägområdet finns det en lagstiftning, en s.k. väglag, som ger t.ex. Vägverket möjlighet att snabbare komma i gång med arbetet med vägar och nya vägdragningar.

Nu efterlyser vi socialdemokrater i en motion till riksdagen en liknande lagstiftning. Vi gör det mycket utifrån det faktum att många ledamöter av bl.a. den här kammaren år efter år nästintill har jagat f.d. socialdemokratiska kommunikationsministrar med krav på ett införande av en s.k. banlag. Detta har gjorts både från socialdemokratiskt och från borgerligt håll.

Nuvarande kommunikationsminister har i en proposition föreslagit att han skall återkomma till riksdagen med ett förslag om banlag. Detta tyckte vi socialdemokrater lät positivt. Det är positivt att kommunikationsministern i interpellationssvar etc. här i kammaren också har hävdatt att det finns behov av en lagstiftning som snabbar upp möjligheten att komma i gång med de järnvägsinvesteringar som vi här nästan gemensamt, så att säga, har antagit.

Vad är det då som händer när denna motion behandlas i trafikutskottet? Jo, trafikutskottets majoritet instämmer i stort sett i nödvändigheten av en lagstiftning. Men när man kommer till ordet banlag och de tankar som hela tiden har funnits i diskussionerna, både från kommunikationsministerns sida

och från ett stort antal ledamöter i trafikutskottet, säger man att det inte längre är aktuellt med en banlag. Nu är det andra lagstiftningar som behövs.

Detta betyder, herr talman, att den borgerliga gruppen i trafikutskottet har lagt fram ett förslag inför riksdagen som innebär att förslaget om en banlag har grävts ned. Det betyder i förlängningen att man inte kommer till skott med nödvändiga investeringar på bl.a. Västkustbanan och andra tänkta nya bansträckningar i stora delar av vårt land.

Slutligen, herr talman, vill jag ställa några frågor till ledamöterna i trafikutskottet, bl.a. till Kenneth Attefors från Ny demokrati.

För ungefär ett år sedan sade vi i trafikutskottet i ett yttrande till Finansdepartementet att det var nödvändigt att införa en banlag. Detta ställde Kenneth Attefors upp på då. Men som i så många andra frågor har naturligtvis Kenneth Attefors nu svängt och tycker att en banlag inte längre är nödvändig. Min fråga till Kenneth Attefors är: Vad är det som har föranlett denna snabba svängning?

Samma fråga måste också ställas till Centerns representanter i utskottet: Vad är det som har gjort att ni, som alltid har förespråkat en snabb utbyggnad av järnvägen, nu är beredda att gräva ned tanken på en banlag?

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till den reservation som är fogad till betänkandet.

Anf. 116 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Detta var en rätt intressant information att ni jagat kommunikationsministern år efter år, och jag antar att Jarl Lander även menar den socialdemokratiska kommunikationsministern.

Jag har nu så många gånger hört att det var mycket som förbereddes och skulle genomföras under den socialdemokratiska regeringstiden. Men när det nu kommit en borgerlig regering genomförs ingenting. Jag förstår inte varför det har blivit sådana låsningar mellan dessa två tidsepoker. Det förstår jag inte.

Sedan skall jag villigt erkänna, Jarl Lander, att vi i Ny demokrati har varit för en banlag, och det är vi fortfarande. Den information som jag har fått på senare tid under handläggningen av ärendet i utskottet är att t.o.m. väglagen kunde komma i fara om vi skulle forcera fram den nya banlagen. Det är endast därför som jag inte ville ställa mig bakom Socialdemokraternas yrkanden.

Jag tycker egentligen att det vore bra att ha en banlag. Men jag såg faran att väglagen skulle försvinna bland EU-direktiv och allt annat. Därför har vi nu avgett ett särskilt yttrande till betänkandet. Jag klargör där att jag kommer att kräva att det i budgetpropositionen när den läggs fram i januari skall finnas med någon typ av förslag om hur en sådan här lag skall genomföras. Jag tycker att vi skall ge regeringen en tidsrespit så att inte också väglagen riskeras. Den är i dag mycket bra.

Detta är alltså anledningen. Om nu regeringen inte har fått en tillräcklig signal tycker jag att Jarl Lander och jag skall komma tillbaka i januari, februari och se till att vi får igenom den typ av banlag som Jarl Lander förespråkar.

Anf. 117 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Kenneth Attefors säger att han, om det nu är så att ledamöter har jagat f.d. socialdemokratiska kommunikationsministrar, undrar varför vi inte genomförde detta. Det var tyvärr så, Kenneth Attefors, att det kom ett val emellan. Nu gäller det att försöka att få den borgerlige kommunikationsministern och den borgerliga regeringen att genomföra detta.

Denna fråga har alltsedan 1989 beretts på Kommunikationsdepartementet. Vi socialdemokratiska ledamöter liksom många andra ledamöter från andra partigrupperingar i utskottet har ansett att lagen är nödvändig. Vi behöver likställighet mellan vägbyggnad och järnvägsbyggnad.

Vi befinner oss nu i en akut situation när det gäller sysselsättningstillfällen i detta land. Vi har från denna kammare satsat stora pengar för att Banverket skulle komma i gång med dessa investeringar.

Det finns en lagstiftning som förhindrar en sådan satsning. Vi socialdemokrater anser det därför vara vår plikt att försöka att få till stånd en ny lagstiftning så att samma förutsättningar gäller för både vägbyggen och järnvägsbyggen. Det är därför som vi har motionerat om en banlag. Det är också därför som jag yrkar bifall till den reservation som är fogad till betänkandet.

Anf. 118 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt förra inlägg att jag tycker att det vore bra om vi får fram den här typen av banlag. Men jag kan ju inte annat än tro på de föredragande tjänstemännen på Kommunikationsdepartementet när de säger att väglagen är i fara om ett förslag forceras fram.

Jag har att ta ställning till två versioner. Antingen talar de sanning för mig, och jag tycker att det låter bra och vill ge regeringen chansen att komma tillbaka i budgetpropositionen i januari. Eller också ljuger de för mig. Men jag tror inte att de ljuger. Jag har kontaktat ett antal personer i frågan.

Om nu regeringen inte kommer med något förslag i budgetpropositionen skall vi ta upp frågan på nytt. Jag håller med om att det måste finnas ett sätt att bygga järnvägar snabbare.

Anf. 119 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Satsningen på upprustning av landets infrastruktur är sannolikt en av de viktigaste frågorna. Den har fått ett mycket stort politiskt utrymme här i kammaren. Jag tror också att den har mötts av ett minst lika stort intresse från allmänhetens sida.

En ökning av de ekonomiska insatserna på detta område är nödvändig, vilket vi hört här tidigare i dag. Inte minst med tanke på den låga investeringstakt som gällde under socialdemokraternas regeringstid är alldeles uppenbart att vi måste skynda i dessa frågor. Eftersläpningen på både underhålls- som på nyinvesteringssidan har lämnat kvar ett behov som snabbt behöver fyllas. Det avståndshandikapp i förhållande till EU-området som vår geografiska belägenhet innebär måste vi med alla de möjligheter som står till buds försöka att korta.

Samtidigt innebär denna satsning en möjlighet att skapa nya arbetstillfällen i en arbetslöshetsituation som är bland de mest besvärande som vi har

haft under modern tid. Alla ansträngningar att förbättra denna situation är en av de viktigaste politiska frågeställningar vi kan ägna oss åt.

Mot den bakgrunden är det av yttersta vikt att de av riksdagen beviljade medlen till detta infrastrukturuområde så snabbt som möjligt kan slussas ut till de aktuella objekten. Riksdagen har också mycket tydligt uttalat angelägenheten av att av de ca 100 miljarder i investeringar som innefattas i tioårsplanen, skall huvuddelen komma till användning i den inledande delen av perioden.

Eftersom planeringen av nya investeringar legat lågt, vilket jag tidigare påpekade, fanns eller finns för närvarande heller ingen planreserv att tillgå för de investeringar som är aktuella. Detta innebär att såväl Vägverk som Banverk har svårigheter med den fysiska markanskaffningen, och därav kan fördröjningar uppstå. Dessa förseningar i genomförandet betraktar vi alla som olyckliga, och vi är angelägna att undanröja de hinder som finns.

Under den allmänna motionstiden har ett antal motioner väckts som tar sikte på möjligheten att vad gäller framför allt baninvesteringar underlätta handläggningen i markanskaffningsfrågorna. I bl.a. den socialdemokratiska motionen T216 föreslås att en särskild banlag tas fram för detta ändamål, vilket Jarl Lander här tidigare har påpekat. Förebilden för denna nya lag skulle vara den väglag som tidigare åberopats i debatten.

Jag vill till Jarl Lander och andra säga att regeringen i den senaste budgetpropositionen redan har tagit upp denna fråga och avser att återkomma till riksdagen, vilket tydligt påpekas. Utskottet har mot den bakgrunden bedömt att det för närvarande inte krävs något utskottets initiativ i detta avseende. Dock vill utskottet betona behovet av ett nytt och tidsanpassat regelverk. Det skall medge att berörda myndigheter och verk på ett enklare och smidigare sätt kan klara anskaffning av mark.

Utskottet vill framhålla att enskildas som andra markägares rättssäkerhet måste vara vägledande i arbetet med lagstiftningen. Utskottet vill också understryka miljöaspekterna, vilket också nämns i budgetpropositionen. De skall också beaktas noga i planläggningsskedet. Detta är viktigt inte minst ur ett EES- och EU-perspektiv. Just i dessa dokument är äganderättsfrågorna och miljökonsekvensbeskrivningar tillmätta en stor betydelse.

Fru talman! Utskottet vill med detta betänkande instämma i regeringens bedömning av behovet av ett regelverk som möjliggör en kortare handläggningstid vid markanskaffning till berörda banobjekt. För att få samstämmighet i besluten om att framtida investeringar skall komma till snabbt utförande hemställer utskottet att arbetet med dessa frågor ges hög prioritet i regeringskansliet.

Fru talman! Jag vill med det anförda yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på s-reservationen.

Anf. 120 JARL LANDER (s):

Fru talman! Jag är fullt medveten om att det tidigare skett mycket små investeringar på järnvägsområdet, Lars Björkman. Men som jag sade i mitt inledningsanförande är detta någonting som har förändrats allteftersom behoven i samhället har förändrats. Efter 1988 års trafikpolitiska beslut, som vi socialdemokrater lade grunden till, har investeringarna ökat.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Banrätt m.m.

När nu investeringsnivån har ökat visar det sig att Banverket inte har de rättsliga resurser som behövs för att lika snabbt som Vägverket komma i gång med sina investeringar. Även om vi från denna kammare har anslagit stora summor till Banverket för nyinvesteringar, har vi gjort en ännu större satsning på Vägverkets investeringar. Det finns i dag många fler mil väg i detta land än järnväg.

Jag måste ändå få fråga Lars Björkman: Vad är det som är så fel med väglagen? Han säger att den inte tar hänsyn till alla de aspekter som han förut räknade upp – miljö- och markägarintressen, osv.

Det skall ske en noggrann prövning. Människor skall inte behöva släppa till marken utan ersättning. Detta skall prövas på rätt sätt. Men vi bygger mycket mer väg än järnväg i detta land. Vi har bara en "väglag" att luta oss på. Varför kan vi inte ha samma slags lagstiftning för byggande av järnväg? Varför måste vi gräva ner tanken på att införa en banlag för järnvägsinvesteringar vid sidan av plan- och bygglagen?

Fru talman! Jag vill avslutningsvis nämna vad regeringens egen utredningsman landshövding Ingemar Eliasson har sagt i sin utredning angående hur man skall anpassa infrastrukturprojekten till stabiliseringspolitik. Han säger: En viktig sak i detta är att snabbt införa en banlag. Detta sade han så sent som den 3 november i år, dvs. veckan innan utskottet justerade det betänkande vi nu behandlar.

Jag misstänker att om utskottets ledamöter hade tagit del av utredningen innan vi justerade betänkandet, hade säkert utskottsmajoriteten haft en annan skrivning i betänkandet. Då hade vi haft förutsättningar att få samma lagstiftning för vägbyggnationer som för järnvägsbyggnationer.

Anf. 121 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jarl Lander slår in vid öppna dörrar. Jag har redan citerat vad som står i regeringens budgetproposition bil. 7 s. 38. Där framgår mycket klart det som jag, och även andra, tidigare har sagt, nämligen att regeringen tittar på möjligheten att ta fram ett regelverk som innebär att man ökar smidigheten i hanteringen av dessa frågor.

På samma sätt som när det gäller frågan Kenneth Attefors ställde tidigare, kan man ju fundera över att angelägenheten nu har blivit så oändligt mycket större än vad den var tidigare. Socialdemokraterna brukar ju då och då framhäva under vilken lång regeringstid de har skött det här landet. Det är förvånansvärt att de har lämnat så här stora och viktiga frågor utan att förutse vad som skulle hända. De hade kanske inte visioner nog att tro att järnvägsbyggen kunde bli aktuella med mindre än att det blev ett regeringsskifte. Jag kan inte dra någon annan slutsats.

Jag tror inte att vi egentligen skall strida om något som vi är överens om. Vi är överens om att det finns anledning att skapa ett regelverk. Jag måste väl ändå tro att Jarl Lander vill instämma i mitt understrykande av att det är angeläget att vi tryggar rättssäkerheten i den nya lagstiftningen. Kanske kan jag tolka in en underton av att det är mindre noga med rättssäkerheten än att det hastar framåt.

Vi vet ju att Banverket har möjligheter att hantera de här frågorna. Det har redan klarat stora delar. Visserligen finns ett och annat problem kvar.

Med en större fantasi och med tillgänglighet till de markreserver som finns i statlig ägo kan man genom t.ex. markbyten komma över de områden som är aktuella att exploatera.

Fru talman! När vi kräver lagstiftning är det viktigt att vi ser över de grundläggande förutsättningarna ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är ett av de viktigaste inslagen för mig och mitt parti och måste vara vägledande för genomförandet av arbetet i den takt som är möjlig.

Anf. 122 JARL LANDER (s):

Fru talman! Lars Björkman vill hävda att vi försöker slå in öppna dörrar. Det finns inga dörrar att slå in på det sättet, Lars Björkman. Vi försöker att gräva upp de tankar om en banlag som ni nu vill gräva ner i en plan- och bygglag. Som jag sade förut har det pågått ett arbete i Kommunikationsdepartementet sedan 1989 för att komma till rätta med skrivningarna om banlagen.

Det är därför som vi envetet försöker att genomföra detta. Ur rättssäkerhetssynpunkt ser vi ingen skillnad mellan att bygga järnväg och att bygga väg. Vi förstår inte varför den borgerliga grupperingen säger att det är mycket farligare att bygga järnväg och att vi måste ha en helt annan rättssäkerhet där. Lars Björkman! Jämför hur många mil väg vi bygger i förhållande till hur många mil järnväg vi bygger!

Lars Björkman säger att vi nu har blivit angelägna att försöka skapa banlagen. Det är ju nu som vi har beslutat om de stora järnvägsinvesteringarna, Lars Björkman. Det är nu vi måste ha förutsättningar i samhället för att kunna bygga dessa järnvägar, på samma sätt som vi har förutsättningar för att bygga väg. Detta är ett förslag enkom för att få likvärdig lagstiftning för vägbyggnationer och järnvägsbyggnationer. Jag kan inte förstå vilka rättssäkerhetsaspekter som man har på det förslag som vi har lagt fram.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 123 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jarl Lander säger sig vara angelägen att gräva upp det som han anser att vi håller på att gräva ner. Jag måste nog ändå vidhålla att det är en ganska grov feltolkning av vad som står i utskottets betänkande. Där framhålls mycket tydligt att det är angeläget att detta arbete påskyndas, inte minst med anledning av att vi anser att så stora investeringar är nödvändiga. Där menar jag att vi har en samsyn.

Det må väl ändå vara förlåtet, Jarl Lander, om jag gör tolkningen att det ligger vissa svårigheter i att ta fram en sådan här lagstiftning. Enligt den beskrivning som har givits i den här frågan har ni uppenbarligen utövat ett tryck för detta men har ändå inte lyckats klara av det. De stötestenar som jag har pekat på har måhända gjort att det har tagit en viss tid.

Jag har pekat på miljökonsekvensbeskrivningar. De är faktiskt en nödvändighet. Vi kan tycka om dem eller inte, men det är nödvändigt att vi har utförliga miljökonsekvensbeskrivningar i dessa planeringsomgångar för att vi över huvud taget skall få planläggningen godkänd. Vi närmar oss nu EES, och vi kommer in i ett ökat europeiskt samarbete. Det kräver att vi har en

*Ändrad lagstiftning
för försäkrings-
verksamhet, m.m.*

utvecklad lagstiftning på det här området som garanterar att vi tar de hänsyn som författningen kräver.

Det finns definitivt ingen ansträngning från vår sida i någon annan riktning än att se till att vi får användning för de pengar som vi med gemensamma krafter har anslagit. De bör utnyttjas så snabbt som möjligt. Men det innebär inte att avsaknaden av banlag förhindrar användningen. Med fantasi och smidighet kan vi klara oss fram till den tidpunkt när regeringskansliet på rättssäkra grunder har skapat ett dokument som vi kan hantera dessa frågor efter.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

14 § Ändrad lagstiftning för försäkringsverksamhet, m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1993/94:NU5 Ändrad lagstiftning för försäkringsverksamhet, m.m. (prop.
1992/93:257).

Anf. 124 HANS GUSTAFSSON (s):

Fru talman! I näringsutskottets betänkande nr 5 behandlas frågan om en ändrad lagstiftning för försäkringsverksamhet med anledning av EES-avtalet samt ett antal motioner som ligger kvar från den allmänna motionstiden 1992 och 1993.

Av utskottets betänkande framgår att det finns stor samstämmighet i bedömningen av de framlagda förslagen. Propositionen föreslås bli bifallen, och motionerna avstyrks av en betydande majoritet i utskottet. Jag skall därför endast kommentera den motivreservation som avgivits av utskottets socialdemokrater och som rör inställningen till kollektiva sakförsäkringar.

I ärendet finns det tre motioner från två motionärer. Utskottet förslår enhälligt att motionerna skall avslås. Utskottets majoritet tillägger emellertid i sitt avslagsyrkande att den förväntar sig att det snarast kommer ett förslag från regeringen i dessa frågor. Majoriteten hänvisar därvid till att det inom Justitiedepartementet utarbetas förslag till en ny försäkringsavtalslag och att utskottet erfarit att det pågår ett beredningsarbete av förslaget inom regeringskansliet.

Av utskottsmajoritetens skrivning kan den slutsatsen dras att utskottet begär ett förslag baserat på det framtagna förslaget till bl.a. ny försäkringsavtalslag. I detta förslag föreslås bl.a. att det skall krävas anmälan från den enskilde för att denne i sin egenskap av anställd eller konsument skall anses ansluten till en gruppskadeförsäkring. Om detta förslag genomförs medför det att kollektiva sakförsäkringar med reservationsrätt inte längre kan godtas.

Vi vill med vår reservation klargöra att vi inte önskar att ett förslag från regeringen baserat på Justitiedepartementets förslag framläggs för riksd-

gens behandling. Vi anser tvärtom att möjligheterna till kollektiva sakförsäkringar bör främjas. De innebär stora ekonomiska fördelar för dem som omfattas av försäkringarna. De innebär också att antalet oförsäkrade eller underförsäkrade väsentligt kan minskas.

Det står nu också klart att ändamålsparagrafen i de flesta fackliga organisationers stadgar medger anslutning till kollektiva sakförsäkringar med reservationsrätt. Det vore ju också anmärkningsvärt om inte organisationerna skulle kunna fatta beslut om det som bevisligen gagnar deras gemensamma intressen.

Fru talman! Jag ber därför att få yrka bifall till reservation nr 1 i näringsutskottets betänkande nr 5.

Anf. 125 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag skall mycket kortfattat ta upp ett missförhållande inom försäkringsverksamheten. Det gäller den könsdiskriminering som innebär att kvinnor diskrimineras i förhållande till män när det gäller pensionsförsäkringar.

Gudrun Schyman m. fl. har tagit upp detta i en motion från allmänna motionstiden. Där begär vi att regeringen skall komma med förslag som leder till att könsdiskrimineringen upphör. Det är också vad jag för fram i meningsyttringen till det här betänkandet. Jag vill yrka bifall till den meningsyttringen.

I betänkandet anför utskottsmajoriteten att Försäkringsutredningen är oförhindrad att ta upp dessa frågor i ett större och mer allmänt sammanhang. I klartext säger man att Försäkringsutredningen kan, om den så vill, undersöka om det är lagligt att upphöra med könsdiskrimineringen.

Vi tycker att det är en otillständig ordning. Det naturliga och självklara är givetvis att könsdiskriminering skall vara olaglig. Vi vill ha ett tilläggsdirektiv till Försäkringsutredningen som ålägger utredningen att skyndsamt lägga fram ett förslag som gör att diskrimineringen upphör.

Anf. 126 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Precis som Hans Gustafsson inledde med att säga, har vi i näringsutskottet i stor enighet behandlat regeringens proposition om de förändringar när det gäller försäkringsområdet som fram till nu föranleds av EES-avtalet. Jag vill i sammanhanget passa på att hälsa Hans Gustafsson välkommen till en debatt med ledamöterna i näringsutskottet.

Glädjande nog är EES-avtalet nu i hamn. Det kommer att träda i kraft den 1 januari 1994. Det kan vi alla glädjas åt.

I betänkandet behandlas också ett antal motioner, varav några föranlett oenighet.

Under många år har försäkringslagstiftningen utretts. Nu finns det ett utarbetat förslag till ny försäkringsavtalslag hos Justitiedepartementet. Remisstiden för förslaget gick ut den 1 november. Utskottet förväntar sig att en proposition i ärendet kommer snarast. Bl.a ser vi fram emot en lösning på den frågeställning som föranlett en reservation från Socialdemokraterna. Vänstern stöder också denna reservation i en meningsyttring. Vi möter här en gammal bekant.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Ändrad lagstiftning
för försäkringsverk-
samhet, m.m.*

Alltsedan 1982, då de första kollektiva sakförsäkringarna tecknades mellan Svenska elektrikerförbundet och Folksam, har de kollektiva sakförsäkringarna ifrågasatts och debatterats. Från början var det obligatorisk anslutning till kollektivt tecknade hemförsäkringar som gällde. När debatten om det orimliga i att kollektivt påtvinga människor försäkringar blev för besvärande, övergick man i stället till metoden med kollektiva sakförsäkringar med reservationsrätt.

I praktiken fungerar det så att fackliga organisationer tecknar hemförsäkringar kollektivt för sina medlemmar och ensidigt gynnar ett speciellt försäkringsbolag. Bara den som aktivt säger ifrån att han eller hon inte vill vara med i det kollektivistiska systemet slipper. På detta område tillämpas en form av negativ föreningsrätt, som är synnerligen svår att försvara. Att bindas till en försäkring genom passivitet strider mot allmänna rättsgrundsatser på avtalsområdet.

Det är naturligtvis praktiskt för försäkringsbolaget i fråga att få hundratusentals nya försäkringstagare utan besvärande konkurrens från andra försäkringsbolag. Samtidigt är fri konkurrens mellan försäkringsgivare och fritt val för försäkringstagare förutsättningar för en sund marknadsutveckling på försäkringsområdet.

Det behövs en lagstiftning som skyddar den enskilde fackmedlemmen från kollektiva beslut som han eller hon först i efterhand får en möjlighet att protestera mot, med allt det besvär som det medför.

Ny demokrati har avgett några reservationer till detta betänkande, bl.a. en som handlar om fullgörandegarantier. Jag kan bara konstatera att det finns möjlighet till garantier. Den kapacitet som skapats för detta ändamål är inte utnyttjad. Enligt Finansinspektionen råder det ingen brist på försäkringar på detta område.

Den fråga som Rolf L Nilson aktualiserat är också en gammal bekant. Jag nöjer mig med att hänvisa till betänkanDETtexten. Där sägs att Försäkringsutredningen ser över denna problematik, och ett förslag beräknas komma under hösten 1994.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 127 HANS GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Allra först vill jag säga att jag delar Karin Falkmers glädje över att EES-avtalet är i hamn och kan träda i kraft den 1 januari 1994. Det ökar väsentligt utrymmet för svenska folket och denna riksdag, när vi så småningom skall ta ställning också till frågan om ett medlemskap i Europeiska unionen. På den punkten är vi helt överens.

När det gäller den andra frågan vill jag gärna säga till förbudsivrarna här att det är klokt att ta det litet lugnt. Det är inte någon okomplicerad fråga som de två motionärerna har tagit upp. Man måste fråga sig hur långt man skall gå. Får urmakarna, som de gör i dag, lämna garanti för klockor som de säljer, utan att kunden har begärt en sådan garanti? När man tappar klockan får man ersättning. Får riksdagen teckna reseförsäkring för sina ledamöter utan att de har bett om det och skrivit på en blankett? Denna fråga är mycket mer komplicerad än vad motionerna ger vid handen. Det är klokt att låta

denna sak ha sin gång. Den har redan prövats vid åtskilliga tillfällen, ända upp i Högsta domstolen, som inte har funnit anledning till erinran.

Det är ganska rimligt att en organisation har rätt att tillvarata sina medlemmars intressen. Om de kollektiva sakförsäkringarna hade varit tecknade hos Skandia eller något annat bolag, hade antalet motioner från förbudsivrarna varit betydligt mindre än de är nu, när det har visat sig att det är Folksam som har varit speciellt konkurrenskraftigt på detta område. Det är jag övertygad om.

Anf. 128 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Sanningen är ju den att det inte är så att Folksam har varit speciellt konkurrenskraftigt. Det har inte tillåtit någon konkurrens. Det är därför denna debatt har pågått sedan 1982. Det kan inte vara rimligt att fackliga organisationer avstår från att göra upphandling och kollektivt ansluter medlemmar till en försäkring, och att medlemmarna i fråga inte ens tillfrågas om de vill vara med.

Enskilda medlemmar i en facklig organisation måste själva avgöra om de önskar teckna en hemförsäkring, och i så fall i vilket försäkringsbolag. Jag tycker att det är närmast genant att Socialdemokraterna år efter år, än i denna dag, i november 1993, försvarar denna sjuka sak.

Anf. 129 HANS GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Om jag förstod Karin Falkmers senaste inlägg rätt framförde hon nu inte någon kritik mot att man kan ha kollektiva sakförsäkringar. Kritiken var riktad mot att man inte hade upphandlat dem i tillräcklig konkurrens. Det är en fråga för de myndigheter vi har tillsatt för att se till att det förekommer konkurrens.

Det är inte ovanligt att både företag och stora organisationer upphandlar utan konkurrens, därför att de redan har funnit att den som levererar varan gör det på bästa möjliga sätt. Det är alldeles tydligt att det finns en speciell frändskap mellan den fackliga rörelsen och Folksam, som kan göra det rimligt att upphandling sker där. Men det är en annan fråga än den som tas upp i motionerna, såvitt jag förstår. Där tar man upp frågan om ett förbud mot kollektiva sakförsäkringar. Jag uppfattar inte att Karin Falkmer i sitt senaste inlägg hade någon invändning mot det. Det var sättet att upphandla försäkringar som kritiserades.

Anf. 130 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Nu slåss Hans Gustafsson för en sjuk sak. Det är här fråga om två problemställningar. Först och främst handlar det om den individuella medlemmens rätt att ta ställning till om han eller hon vill ha en hemförsäkring, och i så fall i vilket bolag. Självfallet skall dessa försäkringar vara knutna till krav på individuell ansökan. Det är det ena.

Det andra är konkurrenssituationen. 1986 fattades ett beslut att NO och Finansinspektionen skall kontrollera upphandlingsförfarandet. När NO försökte kontrollera detta visade det sig att de fackliga organisationerna blockerade NO:s möjligheter genom att undanhålla uppgifter. Den kontroll som Hans Gustafsson nu refererar till fungerade inte.

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

*Ändrad lagstifning
för försäkringsverk-
samhet, m.m.*

Självfallet skall man värna om den fria konkurrensen så att upphandling sker, på samma sätt som kommuner och landsting gör en upphandling vid sina inköp. Kontrollen skall kunna fungera. Det är oerhört väsentligt att denna fråga löses. Detta strider mot en sund rättsuppfattning på försäkringsavtalsområdet.

Anf. 131 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Fru talman! Jag skall fatta mig kort och för Bo G Jenevalls räkning yrka bifall till vår reservation nr 3.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

SkU13 Ändringar i beskattningen av vissa oljeprodukter

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU9 Kommunala frågor

Mom. 3 (kommunalt partistöd)

1. utskottet

2. res. 1 (nyd)

Votering:

246 för utskottet

21 för res. 1

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 10 v, 62 m, 21 c, 21 fp, 21 kds, 1 -

För res. 1: 21 nyd

Frånvarande: 28 s, 4 v, 18 m, 10 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 9 (närvarorätt)

1. utskottet

2. res. 2 (nyd)

Votering:

239 för utskottet

29 för res. 2

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 2 v, 63 m, 23 c, 21 fp, 21 kds, 1 -

För res. 2: 8 v, 21 nyd

Frånvarande: 30 s, 4 v, 17 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 14 (kommunal upplåning m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (nyd)

Votering:

249 för utskottet

21 för res. 4

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 10 v, 63 m, 23 c, 21 fp, 21 kds, 1 -

För res. 4: 21 nyd

Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU2 Vissa ekonomiska regleringar år 1994 mellan staten och kommunsektorn

Mom. 1 (de ekonomiska regleringarna år 1994 mellan staten och kommunsektorn)

1. utskottet

2. men. (v)

Votering:

244 för utskottet

11 för men.

13 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 62 m, 23 c, 21 fp, 20 kds, 21 nyd, 1 -

För men.: 1 s, 10 v

Avstod: 12 s, 1 kds

Frånvarande: 29 s, 4 v, 18 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU3 Kommunala bostadstillägg till folkpension år 1994

Mom. 1 (statsbidrag till KBT för år 1994)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. Sf1 (v)

Votering:

258 för utskottet

10 för mot.

1 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 63 m, 23 c, 21 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -
För mot.: 10 v
Avstod: 1 s
Frånvarande: 29 s, 4 v, 17 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU4 Vissa socialförsäkringsfrågor

Mom. 8 (de samlade kostnaderna för funktionshindrade)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Sf231 (v)

Votering:

258 för utskottet

11 för mot.

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 63 m, 23 c, 21 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -
För mot.: 1 s, 10 v
Frånvarande: 29 s, 4 v, 17 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU5 Vissa utlänningsfrågor

Mom. 3 (utvidgad visering)

Yrkanden:

1. utskottet
 2. mot. 1992/93:Sf22 yrk. 16 (nyd)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 4 (riktlinjer för besöksvisering)

Yrkanden:

1. utskottet
2. mot. 1992/93:Sf633 yrk. 15 (v)

Votering:

261 för utskottet

10 för mot.

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 63 m, 25 c, 20 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -
För mot.: 10 v
Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 6 c, 13 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 8 (förvar av barn)

1. utskottet

2. res. (fp)

Votering:

232 för utskottet

33 för res.

4 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 62 m, 23 c, 2 fp, 17 kds, 21 nyd, 1 -

För res.: 3 s, 10 v, 1 c, 19 fp

Avstod: 1 c, 3 kds

Frånvarande: 29 s, 4 v, 18 m, 6 c, 12 fp, 6 kds, 2 nyd, 3 -

Barbro Westerholm (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU8 Vissa pensionsfrågor m.m.

Mom. 1 (basbeloppet)

1. utskottet

2. res. (nyd)

Votering:

246 för utskottet

21 för res.

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 10 v, 62 m, 25 c, 20 fp, 20 kds, 1 -

För res.: 21 nyd

Frånvarande: 30 s, 4 v, 18 m, 6 c, 13 fp, 6 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 2 (höjt pensionstillskott m.m.)

1. utskottet

2. men. (v)

Votering:

260 för utskottet

10 för men.

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 62 m, 25 c, 21 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -

För men.: 10 v

Frånvarande: 29 s, 4 v, 18 m, 6 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU2 Bilprovning

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU3 Vissa parkerings- och yrkestrafikfrågor

Mom. 2 (kommunernas roll i parkeringsövervakningen)

1. utskottet

2. res. (nyd)

Votering:

251 för utskottet

21 för res.

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 10 v, 63 m, 25 c, 21 fp, 21 kds, 1 -

För res.: 21 nyd

Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 6 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU4 Banrätt m.m.

1. utskottet

2. res. (s)

Votering:

152 för utskottet

119 för res.

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 m, 25 c, 21 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -

För res.: 110 s, 9 v

Frånvarande: 28 s, 5 v, 17 m, 6 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

NU5 Ändrad lagstiftning för försäkringsverksamhet, m.m.

Mom. 2 (kollektiv sakförsäkring)

Votering:

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 1 (s)

150 för utskottet

120 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottets motivering: 63 m, 23 c, 21 fp, 21 kds, 21 nyd, 1 -

För motivering i res. 1: 110 s, 10 v

Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 8 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Mom. 3 (försäkringsvillkor och jämställdhet)

1. utskottet

2. men. (v)

Votering:

258 för utskottet

10 för men.

1 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 63 m, 24 c, 20 fp, 20 kds, 21 nyd, 1 -

För men.: 10 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 7 c, 13 fp, 6 kds, 2 nyd, 3 -

Mom. 8 (bildande av ett kreditförsäkringsbolag)

1. utskottet

2. res. 3 (nyd)

Votering:

249 för utskottet

22 för res. 3

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 10 v, 63 m, 24 c, 21 fp, 21 kds, 1 -

För res. 3: 1 s, 21 nyd

Frånvarande: 28 s, 4 v, 17 m, 7 c, 12 fp, 5 kds, 2 nyd, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

15 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställts

den 24 november

1993/94:66 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Beatrice Ask om skolornas resurser:

I ett frågesvar till Lena Hjelm-Wallén den 9 november säger statsrådet: "Men jag kan försäkra Lena Hjelm-Wallén att den dag som jag har ett konkret underlag som stärker uppfattningen att det sker allvarliga försämringar kommer jag att höja rösten och gå in i mer detaljerade resonemang om vad som måste göras".

Lärarförbundet presenterade i juni en sammanställning över nedskärningar i kommunernas budgetar som drabbar eleverna i skolan i form av större klasser, färre grupptimmar, mindre specialundervisning och sämre stöd till elever med särskilda behov.

Eleveorganisationen presenterade i september en sammanställning av en enkät till kommunerna om besparingar som drabbar eleverna.

Utbildningsutskottet höll i oktober en utfrågning med ett relativt stort antal kommuner, som med något undantag redovisade att det skett en rad försämringar som drabbat eleverna och att fler är att vänta.

Svenska Kommunaltjänstemannaförbundet har i en rad rapporter visat att barn och unga drabbas hårt av de nedskärningar kommunerna tvingats till de senaste åren.

I flera kommuner har skolledningarna sett sig tvungna att skriva till den politiska ledningen för att påtala att ytterligare nedskärningar gör det omöjligt för dem att ta fortsatt ansvar för att de fastställda målen för skolan kan uppnås.

Det här är några exempel på alla de rapporter som kommit den senaste tiden och som alla pekar åt samma håll. Skolan har tappat så mycket resurser att målpuppfyllelsen äventyras och att eleverna drabbas av en sämre inlärningsmiljö.

Dessa rapporter ger samma bild som jag och andra riksdagsledamöter får genom en rad besök i skolor och genom andra kontakter med lärare, elever och föräldrar.

Att i det läget, som Beatrice Ask gör i det aktuella frågesvaret, hänvisa till att Skolverket om tre år skall presentera ett underlag för eventuella ställningstaganden, och att hon därför inte vill diskutera frågan nu, är mer än allvarligt. Det är anmärkningsvärt att ansvarigt statsråd inte vill diskutera sitt ansvar för att värna barnens och ungdomarnas rätt till en god utbildning.

Det är i dag dagens elever går i skolan. De har rätt till en likvärdig, god utbildning nu. Dagens barn går inte i repris. De skador som dagens nedrustning av skolans resurser vållar går inte att reparera i nästa generation elever.

Mot den här bakgrunden vill jag fråga statsrådet Beatrice Ask:

1. På vilket sätt påverkar de ovan nämnda rapporterna, och många andra liknande, skolministerns bedömning av läget i skolan?
2. Är skolministern beredd att, mot bakgrund av den enstämmiga och tydliga bild som framträder vid studium av rapporter från verkligheten, snarast skaffa fram det underlag som behövs för att kunna göra nödvändiga ställningstaganden till värn för kvaliteten i skolans verksamhet?

16 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställes

den 24 november

1993/94:197 av Agne Hansson (c) till kommunikationsministern om riksväg 31/33:

Riksdagen har beslutat (1992/93:TU35) att riksväg 31/33 från Jönköping via Eksjö och Vimmerby till Västervik skall tillhöra stomvägnätet. Beslutet motiveras helt riktigt av trafiksäkerhetsskäl och av regionalpolitiska skäl. För de berörda kommunerna som vägen passerar igenom skulle denna åtgärd vid sidan om de trafikpolitiskt välmotiverade skälen innebära ett logisk komplement till de regionalpolitiska insatser som bl.a. regeringen medverkat till genom inlemmande av t.ex. Vimmerby kommun i tillfälligt stödombud. Klara fördelar ur kostnadseffektiv synpunkt finns också.

Vägverket har nu informerat om att man har för avsikt att föreslå regeringen att väg 33 mellan Eksjö och Västervik inte skall utgöra en del av stomvägnätet. Detta skulle vara mycket olyckligt och ett allvarligt avsteg från den samlade trafikplanering som riksdagen lagt fast.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder är kommunikationsministern beredd att vidtaga för att stomvägnätet också skall omfatta riksväg 31/33 sträckan Jönköping–Eksjö–Vimmerby–Västervik i linje med riksdagens beslut?

1993/94:198 av *Elving Andersson* (c) till kommunikationsministern om kostnadsberäkningar för Öresundsbron:

Kommunikationsministern har inför svenska media redogjort för att ekonomin för Öresundsbroprojektet är bättre i dag än när bron projekterades och att broprojektet kommer att gå med 200 miljoner kronor i vinst redan första året. Ändå har brokonsortiet nyligen redovisat betydande kostnadsökningar för anläggningsarbeten.

Det är angeläget att riksdagen får ta del av fullständiga ekonomiska kalkyler för Öresundsbron, och i dessa kalkyler måste också kostnaderna för tillfartsvägar och tunnlar i Malmöregionen redovisas.

Min fråga till kommunikationsministern är:

Är regeringen beredd att nu redovisa aktuella och fullständiga kostnads-kalkyler för de planerade Öresundsförbindelserna till riksdagen?

1993/94:199 av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Görel Thurdin om byggandet på landsbygden:

I utredningen "Anpassad kontroll av byggandet", som tillsatts av regeringen, föreslås en obligatorisk anmälningsplikt för uppförande, tillbyggnad och ändringar av ekonomibyggnader inom lantbruket. Förslaget är förvånande mot bakgrund av att det tidigare skett en avreglering och avbyråkratisering när det gäller byggande och boende på landsbygden.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Thurdin:

Är statsrådet beredd att ta avstånd från utredningens förslag, som skulle innebära byråkratisering av lantbrukets byggande?

1993/94:200 av *Birgitta Hambræus* (c) till statsrådet Bo Könberg om låg-frekvent buller:

De medicinska effekterna av dovt buller från t.ex. centrala ventilationsan-

läggningar, pumpar, dieselmotorer, stora kompressorer och transformatorer är rapporterade i den vetenskapliga litteraturen huvudsakligen som fallbeskrivningar. Det kan vara oerhört plågsamt för många personer. När lågfrekvent buller finns i bostaden kan man inte längre vila där. På arbetsplatsen nedsätts arbetsförmågan. De flesta av oss vet hur skönt det känns när centralfläkten plötsligt stängs av.

Eventuellt skulle vibrationer eller resonansfenomen i viscera och /eller centrala nervsystemet kunna vara orsaken till besvären. Men kunskapen är inte tillräcklig.

Vill sjukvårdsministern säkerställa att tillräckliga resurser ställs till förfogande för att undersöka det medicinska problemet med lågfrekvent buller och så att behovet av att sänka gränsvärdet uppmärksammas?

1993/94:201 av *Ulrica Messing* (s) till statsrådet Reidunn Laurén om registrerat partnerskap:

Den år 1991 tillsatta partnerskapskommittén har nyligen lämnat sitt betänkande angående registrerat partnerskap för homosexuella. Redan innan kommittén presenterade sitt förslag har synpunkterna kring det varit blandade. Frågan om registrerat partnerskap grundar sig inte bara på formella och praktiska idéer utan också på de ideologiska.

Därför frågar jag det ansvariga statsrådet Reidunn Laurén om hon har för avsikt att lämna ett lagförslag om registrerat partnerskap till riksdagen.

17 § Kammaren åtskildes kl. 17.02.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 63 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 116 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

Torsdagen den 25 november

1 § Justering av protokoll	1
2 § Nya ersättare för riksdagsledamöter	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
Meddelande om samlad votering	2
4 § Ändringar i beskattningen av vissa oljeprodukter	2
Skatteutskottets betänkande SkU13	
<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
5 § Kommunala frågor	2
Konstitutionsutskottets betänkande KU9	
Debatt	
Harriet Colliander (nyd)	
Bengt Hurtig (v)	
Ola Karlsson (m)	
Catarina Rönnung (s)	
Sonia Karlsson (s)	
Ylva Annerstedt (fp)	
Andre vice talmannen (om replikrätt)	
Tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)	
<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
6 § Vissa ekonomiska regleringar år 1994 mellan staten och kommun- sektorn	19
Finansutskottets betänkande FiU2	
Debatt	
Johan Lönnroth (v)	
Lennart Hedquist (m)	
Arne Kjörnsberg (s)	
<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
7 § Kommunala bostadstillägg till folkpension år 1994	26
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU3	
Debatt	
Berith Eriksson (v)	
Margit Gennser (m)	
<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
8 § Vissa socialförsäkringsfrågor	29
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU4	
Debatt	
Berith Eriksson (v)	
Karin Israelsson (c)	
<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	

9 §	Vissa utlänningsfrågor	32
	Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU5	
	Debatt	
	Sigge Godin (fp)	
	Rune Backlund (c)	
	Arne Jansson (nyd)	
	Berith Eriksson (v)	
	Lars Moquist (nyd)	
	<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
10 §	Vissa pensionsfrågor m.m.	44
	Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8	
	Debatt	
	Arne Jansson (nyd)	
	Berith Eriksson (v)	
	Margit Gennser (m)	
	Sigrid Bolkéus (s)	
	<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
11 §	Bilprovning	51
	Trafikutskottets betänkande TU2	
	<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
12 §	Vissa parkerings- och yrkestrafikfrågor	52
	Trafikutskottets betänkande TU3	
	Debatt	
	Kenneth Attefors (nyd)	
	Göthe Knutson (m)	
	Jan Sandberg (m)	
	<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
13 §	Banrätt m.m.	56
	Trafikutskottets betänkande TU4	
	Debatt	
	Jarl Lander (s)	
	Kenneth Attefors (nyd)	
	Lars Björkman (m)	
	<i>Beslut fattades efter 14 §</i>	
14 §	Ändrad lagstiftning för försäkringsverksamhet, m.m.	62
	Näringsutskottets betänkande NU5	
	Debatt	
	Hans Gustafsson (s)	
	Rolf L Nilson (v)	
	Karin Falkmer (m)	
	Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
Beslut		66
	Skatteutskottets betänkande SkU13	
	Konstitutionsutskottets betänkande KU9	
	Finansutskottets betänkande FiU2	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU3	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU4	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU5	

Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8
Trafikutskottets betänkande TU2
Trafikutskottets betänkande TU3
Trafikutskottets betänkande TU4
Näringsutskottets betänkande NU5

Prot. 1993/94:30
25 november 1993

15 § Anmälan om interpellation	
1993/94:66 av Eva Johansson (s) om skolornas resurser.	71
16 § Anmälan om frågor	
1993/94:197 av Agne Hansson (c) om riksväg 31/33.	72
1993/94:198 av Elving Andersson (c) om kostnadsberäkningar för Öresundsbron	73
1993/94:199 av Birgitta Carlsson (c) om byggandet på landsbyg- den	73
1993/94:200 av Birgitta Hambræus (c) om lågfrekvent buller	73
1993/94:201 av Ulrica Messing (s) om registrerat partnerskap	74

